KOLO MLAĐEŽI

SUBOTICA * 1940 * BROJ 2

KOLO MLADEŽI

BR. 2 -- 1940

U velikom jubileju

Lakše zašumite rijeke i oceani, smiri se vjetre, zastanite trenutci i časovi. Prestanite bojni poklici i ratna buko.

Mir nek zavlada Europom.

Umuknite jecaji bolnih, utihnite krici ranjenih, zamri suzo na očima bijednih.

Europo prigni glavu.

Jedna od tvojih zemalja slavi svoj najveći jubilej.

Hrvatska u dubokoj šutnji prebire stranice svoje povijesti pred očima sinova svojih....

I potsjeća ih:

da su njihovi predci prije punih trinaest stoljeća napustili staru domaju da traže bolju,

da su uz teške borbe i velike žrtve zaposjeli ovu divnu grudu na kojoj žive danas potomci njihovi,

da je u novoj domovini prvipul ušla u obim njihovih pojmova riječ kršćanstvo.

I da su oni, kao narod plemenit i pun duha, odmah spoznali vrijednost njenu. Uvidjeli su kako se jedino kršćanski svijet bori za kulturu i slobodu naroda.

Sve okolnosti što su se zbivale od njihovog dolaska nadalje prikazivale su im kršćanstvo u najljepšem svijetlu.

Providnost je išla dalje... Hrvati su stupili u izravni saobraćaj sa Svetom Stolicom.

Papa toga vremena, Dalmatinac, Ivan IV. poslao je u Hrvatsku misijsko poslanstvo sa opatom Martinom na čelu.

I dok povijest drugih naroda govori o jakim protukršćanskim reakcijama, Hrvatska nije zabilježila ni trag kakovom odporu.

Presudan momenat u njenom životu!

Ona će postati zemlja duboko prožeta Kristovim Evanđeljem i kršćanskom naukom.

U cjelokupnom bivstvovanju njenih sinova našla je odraza ona vjera, koja im je kasnije, u toku dugih vjekova sačuvala svijest suverenog života i samobitnosti.

Ona vjera koja im je u časovima slavlja i sreće uznosila oči prema vječnoj, neprolaznoj slavi.

Koja im je u danima ropstva i potlačenosti pružala snage.

Koja im je podržavala snagu za bolju budućnost.

Koja ih je održala.

Ona je prekoračila granice rase i jezika i učinila ih dionicima svega što je čovječanstvo najboljega dalo.

Ona im je ulila odanost prema Rimu kao posebnu karakteristiku u svakoj zgodi njihove povijesti.

Ona im je pribavila naslov: „Antemurale Christianitatis".

— Rim zaštitnik hrvatskog naroda i hrvatski narod branilac Rima — ponavlja se kroz vjekove...

Ljubav i vjernost prema Crkvi i domovini, bila je deviza hrv. djedova... Ti časni ljudi bili su svijesni poziva i svoje dužnosti.

Ljubomorno su čuvali kroz trinaest vjekova ono što su krvlju stekli: lijepu našu domovinu i svetu vjeru katoličku...

*

Majka Hrvatska se zaustavila u prelistavanju povjesne knjige.

Na stranici današnjice zablistao je uvitnik...

Kojim će putevima pokročiti njena noga u budućnost?

Ona je spustila suzu.

Da oplače mnoge od svojih sinova. Koji u ime sreće i blagostanja nastoje porušiti sve vrijednosti.

Koji nemilosrdno kidaju tradicionalne veze sa starom: vjerom, kulturom i prosvjetom.

Jer je začula šum pjesnikove lire: „I iz gnijezda vlastitog gavrani već se dižu, da nam gnijezdo skvrne". (Stj. Miletić: Hrv. kraljevi).

Potom je majka Hrvatska pridigla glavu.

Pogled joj je sreo pokajničke suze sinova njenih.

Do uha joj je dopro tihi šapat: Domovino majko, djeca tvoja ostaju vjerna amanetu pređa svojih.

Ona ti obećaju na grobovima otaca, da će u tvome narodu živjeti i dalje duh hrvatskih Domagoja, Trpimira, Tomislava i Krešimira...

Ona ti obećaju da će oprezno bdjeti nad svetom baštinom: vjere, domovine, jezika i kulture.

Julka Orčić, stud. phil.

PROBLEM INTELEKTUALACA

Intelektualac.

Dobar intelektualac.

Katolički intelektualac.

To je problem koji muči naš narod kroz svu njegovu povijest. Važnost ovoga problema je velika, tako da je teško možemo i ocijeniti. Dobiti vrle i idealne intelektualce, ljude koji će znati raditi za narod pregazivši svoj sićušni egoizam, ljude koji će se znati boriti za svoj narod i koji neće pokleknuti pred svakom sićušnom poteškoćom, to je ideal svakoga naroda. To je ideal za kojim i mi težimo.

Važnost ovoga problema su shvatili već najstariji narodi, kako nam to svjedoči stara povijest Babilonaca, a osobito povijest Grčke i Rimskog carstva. Već ovi stari narodi su vidjeli da razum gospodari u čovjeku, da čovjek nije samo životinja, nego da je animal rationale, tj. razumno biće, pa su stoga i posvećivali svu pažnju školama i ostalim zavodima u kojima su odgajali svoju omladinu.

Dobiti katoličke intelektualce nije jednostavan problem, nije problem na kojega se odgovara jednim odgovorom. Ovaj problem sadrži u sebi bezbroj drugih pitanja na koja treba odgovoriti, tek kada na njih odgovorimo dobit ćemo odgovor i na naš problem kako ćemo dobiti dobre, katoličke intelektualce.

Izgrađen čovjek, i to izgrađen u duši svojoj, jest ideal za kojim moramo ići i kojeg moramo postići. Kako da se u duši izgradimo, jest najvažnije pitanje u ovome problemu, i odgovorivši na ovo pitanje mi smo u punini odgovorili na čitav naš problem.

Velike misli dolaze iz dubina srca. Ex abundantia cordis os loquitur, tj. od obilja srca usta govore. Kako je dakle srce, tj. kakova je unutrašnjost čovjeka, takova je i vanjština, takovo je vladanje, takav mu je nastup.

Velike se misli ne rađaju uz zvuk jazz-banda, niti uz zveket čaša, nego u mirnoj i povučenoj radnoj sobici.

Velike se misli ne rađaju u tami pred kinskim platnom, nego u polutamnoj crkvi uz titraj svjetla koje stalno gori pred Svevišnjim.

Velike se misli ne rađaju na zelenom polju, niti na plažama modernih kupališta, nego u tihim i mirnim alejama kakvog skrovitog šetališta.

Iz ovih par izreka možemo izvesti koje kreposti moraju resiti onoga, koji treba da poučava i vodi životnom stazom druge. On mora prvo steći one vrline, koje rese svakoga čovjeka, a onda one koje treba da rese dobroga intelektualca.

Istinoljubivost je vrlina kojom treba da se ponosi svaki čovjek, ali ona osobito pristaje intelektualcima. Razum je naime sposobnost koja traži istinu i onda je miran kada je nađe. Zato onaj intelektualac, koji ne traži istinu, koji daje laž za istinu, nije pravi intelektualac, on je patvoreni intelektualac. Takovih intelektualaca danas nažalost ima puno, ali oni ne smiju nama biti ideal i mi se ne smijemo za njima povesti. Mi težimo za idealom i stavljamo na prvo mjesto istinoljubivost.

Istina u sebi, sama istina je Bog. I Njega kao vječnu Istinu treba da upoznamo i da vršimo Njegovu svetu volju. Tko je upoznao Boga, tko vrši Njegove zapovijedi, taj ima čisto srce, što je druga vrlina koja treba da resi dobroga intelektualca. Čuvaj čistoću srca, govorio je sv. Toma Akvinski svome učeniku. Ovaj svetac katoličke Crkve nam svojim životom zorno pokazuje kako se spaja čistoća srca sa najvećom učenošću. Anđeoski učitelj mu je naslov, jer je čistoću svoga srca sačuvao anđeoski čistu.

*

Ove su vrline zajedničke svim ljudima, ali one se osobito ističu na intelektualcima. No i druge su vrline koje osobito treba da ima dobar intelektualac.

*

Na prvom mjestu je radinost. Ova vrlina je lijep ures za svakom čovjeku, ali naročito je potrebna intelektualnom radniku, jer nijedna sposobnost u čovjeku ne treba da toliko radi, ako hoćemo da bude uvijek svježa i sposobna za daljnji rad, kao što to treba naš razum. Naši pak intelektualci kao da su zaboravili na ovu potrebu i danas ih puno imamo koji misle, kada svrše svoje nauke da više ne trebaju raditi, pa zato i prolaze kao stroj koji se dugo ne upotrebljava pa zarđa. No kao što svagdje moramo paziti da ne bi prekoračili mjeru, tako moramo i ovdje paziti. „Est modus in rebus" kaže jedna latinska poslovica, tj. trebamo paziti na mjeru. Ovdje opasnost prijeti sa dvije strane: ili da postanemo nemarni, lijeni ili previše znatiželjni. Prva nam je mana i previše dobro poznata, pa nećemo puno govoriti o njoj, nego promotrimo u par redaka ovu drugu.

Znatiželja, radoznalost, ambicioznost, to su izrazi koji nam kazuju skoro istu stvar ali pod raznim pogledima. Čovjek koji bi htio da sve zna, čovjek koji misli da sve zna i čovjek koji bi htio da sve sam napravi često ne napravi ništa. On danas počme ovo, da iza par časaka ostavi to nedovršeno i započme drugo, te tako htijući sve napraviti ne napravi ništa. Posljedica je svega ovoga, rad bez dubljih temelja, nagomilavanje poslova koje ne može svršiti i pod čijim teretom čovjek na koncu mora podleći.

„Nemoj tražiti više, nego što možeš podnijeti". „Postepeno zalazi u more, a ne odjednom". To su dva zlatna pravila koja je upravio svome učeniku sv. Toma Akv. Oko koje stalno gleda u sunce oslijepit će ; zgrada bez temelja srušit će se. Iz ovoga možemo zaključiti da je potrebna radinost, koja svršava do zadnjih sitnica preuzeti posao.

Uz radinost je osobita vrlina intelektualca ustrajnost. Jaka volja brda valja. Ne smijemo klonuti kod prve poteškoće, jer tako ćemo ostati uvijek napoličari, koji nikada ništa ne svrše. Ne smijemo se obazirati na druge, nego smjelo i vedra čela uvijek naprijed.

Uz ove vrline treba da rese intelektualca jednostavnost i poniznost. Pravi učenjak nikada ne traži samoga sebe, on ne traži svoju slavu, nego se sav žrtvuje za stvar i njemu je stalo samo da njegova stvar uspije.

Treba nam još naglasiti da prije svakoga rada prvo prostudiramo svoj talenat.

Za čega imamo sposobnosti, što najviše odgovara našim silama i onda se tek posvetimo tome radu upotrijebivši svoje sile, kako smo to do sada vidjeli.

*

Na koncu promotrimo kako treba da uredimo svoj svakidašnji život. Neka nam bude lozinka: „rano ustati, ali i rano leći". Noćni rad neka nam ne prijeđe u naviku, jer najzdraviji je san prije ponoći. Naš rad preko dana neka ne bude nikada dulji od 2 sata. Iza toga par časaka odmora i slijedimo dalje u radu.

Svoj rad treba da usmjerimo prema cilju koji hoćemo postići. U tome smjeru neka bude i naša lektira. Čitati treba, da čitamo više ozbiljnijih stvari i to uvijek s olovkom u ruci. No ne smijemo se zadovoljiti da samo čitamo, nego pokušajmo i sami nešto napisati.

Intelektualci koji se drže ovih načela, tj. kojima je istina iznad svega, koji čuvaju čisto srce, koji rade ne za sebe, nego iz ljubavi prema rodu svom, koji ne traže svoje interese, nego interese naroda i koji neće pokleknuti pred svakom poteškoćom, nego će ustrajati jesu naš ideal za kojim moramo težiti. Tako ćemo imati:

Intelektualce!

Dobre intelektualce!

Katoličke intelektualce!

Jakov Grunčić, svećenik

Foto Franjo Malagurski, VII r., Subotica

Zalazak sunca na moru promatran sa parobroda „Zagreb".

KOD GOSPE

Uvijek si bila lijepa Gospa pred koju su me slali na
molitvu. Dugo si ostala meni samo bijeli kamen, a najzad
se otopila kora mojega srca i ja sam molila od Tebe
čistoću i bjelinu duši...
Onda je došao — on —, čija me je pojava zarobila, pogled zanosio.
Postala sam bijedna, sitna, tužna. Klečala sam pred Tobom,
zlovoljna na Tebe što ne zaviriš u pehar moje ljubavi i
ne tražiš od Sina da me usreći, — a Ti si bila šutljiva Gospa.
Imala si puno strpljenja sa mnom...
Čekala si, Gospo, moje zrijanje...

Došli su i ti dani.
Opet sam pred Tobom oborila glavu.
Gospo!
Znam ja da ljubav prema jednom čovjeku nije ono najveće
radi čega se živi.
Čuj! Ako Svojim plaštem prekriješ njegov lik, duša će mi postati
slobodna i prazna... Ali, ja onda ne znam čemu ću živjeti?
O, Gospo, Ti si opet šutjela, a u mene je ulazila sloboda.
Počela sam tada sipati bisere svojih posuda, jer htjedoh
da zatrpam svoju prošlost sa svima radostima i bolima.
Jesam li Te ganula Gospo?
Progovorila si mojoj duši: „Sad si moje dijete! U tvoj pehar
stavljam svoga Sina i ljubav za sve ljude. Prolazi svijetom
i čini dobro siromasima, bijednima i žalosnima".

Ja ne znam zašto su potoci tekli?
Zašto se duša tresla?
Osjetih u tim riječima Majku Sina, kojega često u srce
primam sa željom: biti jedno s Njim.
Primam Tvoj šapat Gospo... Pomozi mi ostvariti ga...
Budi uvijek moja draga Gospa, pred kojom ću biti
kao pred Majkom. —
Gospo, ja Ti se molim...

Ž.

Molitva na usnama modernog čovjeka

Zar bi ovo izgledalo nemoguće u današnje vrijeme kad čovjek teži za velikom Istinom?

Ne. To bi bio doista krasan sklad: molitva i čovjek.

Čovjek teži za Istinom. Pa ipak, istine koje doznaje po znanosti nisu mu dovoljne, jer su tek kao odsjev nekog ogromnog, žarkog Svijetla, neke divne božanke Istine.

Samo Istina koja je sama u sebi jedna može zadovoljiti čovjeka. Ta je Istina Bog.

Julka Orčić, stud. phil.

Ne treba li čovjek da osjeti puninu Istine, pa da se u njoj krijepi, da je cijeni i poštuje, ne gubeći ni časka kontakt s Istinom, Bogom?

Jest, treba.

„Štogod zaištete od Oca u ime moje, dat će vam" (Iv. 16, 23). Dakle možemo s pouzdanjem moliti, jer nam sam Krist jamči da ćemo dobiti ono što molimo.

„Kad moliš pripravi dušu svoju i nemoj biti kao čovjek koji kuša Boga" (Crkven. 18, 23).

„Ovaj me narod slavi ustima, ali srce njihovo daleko je od mene" (Mat. 15, 8).

Treba da cijelo biće: duh, volja, srce i tijelo živo sudjeluju u molitvi.

„Zazovi me u dan nevolje i spasit ću te i ti ćeš me slaviti" (Ps. 49, 15).

„Molitva poniznoga prodire oblake" (Crkven. 35. 21). Po molitvi je moguće i ono što je po prirodi nemoguće.

Da čovjek uzmogne istinski cijelim bićem moliti nužno mora suosjećati sa Svećeništvom Kristovim. Da, s Kristom koji se dragovoljno, iz ljubavi, na drvu križa žrtvovao da dâ svom Ocu najvišu hvalu, najveći otkup.

I kad čovjek osjeća da je dionik ove hvale i otkupa, da ih nastavlja svojim životom, koji je produženje Kristovog svećeničkog života, posjeduje pravi liturgijski duh, razumije duh molitve.

Ovaj osjećaj treba da je svojina čovjeka, pa će vrlo usko sjediniti svoju molitvu s najvišom molitvom: Krista i Crkve. Tako će moći živjeti ujedinjen sa

svećeničkom molitvom Kristovom, to jest pravim liturgijskim životom, imati jednu divnu pobožnost.

Ako čovjek izmiješa svoju molitvu s molitvom Krista i Crkve imat će molitva neizmjernu vrijednost. Tada će se dići s ugodnim miomirisom pred lice Istine i Pravde po Kristu Gospodinu našem.

Što više čovjek žudi za Istinom to više treba da moli. U ovom smjeru savjetuje sv. Toma željne nauke: „Ne prestanite moliti".

Tko moli nije ohol. Ali se i ne ponizuje!

Ako čovjek shvati duh molitve, imat će samu po sebi jaku vjeru.

Tko tako ima čvrstu vjeru, ima pouzdanje u Providnost Božju, taj ljubi Gospoda!

„Bdijte i molite se da ne padnete u napast" (Mat. 26. 4).

Moliti sam i moliti s Crkvom.

Sam „uvijek moliti" (Luk. 18. 1).

Moliti sam svuda, svim, ustima, radom, dobrim primjerom, žrtvom!

„Blagosivat ću Gospodina u svako doba, hvala će njegova vazda biti na ustima mojim (Ps. 33. 1).

Moliti s Crkvom!

Da, s Crkvom. Moliti svaki dan sudjelujući pri svetoj Žrtvi Otkupitelja. Na svetoj Misi dobiti spremu za boj iz kojeg će čovjek izići pobjednik uništiv sve neprijateljske zamke.

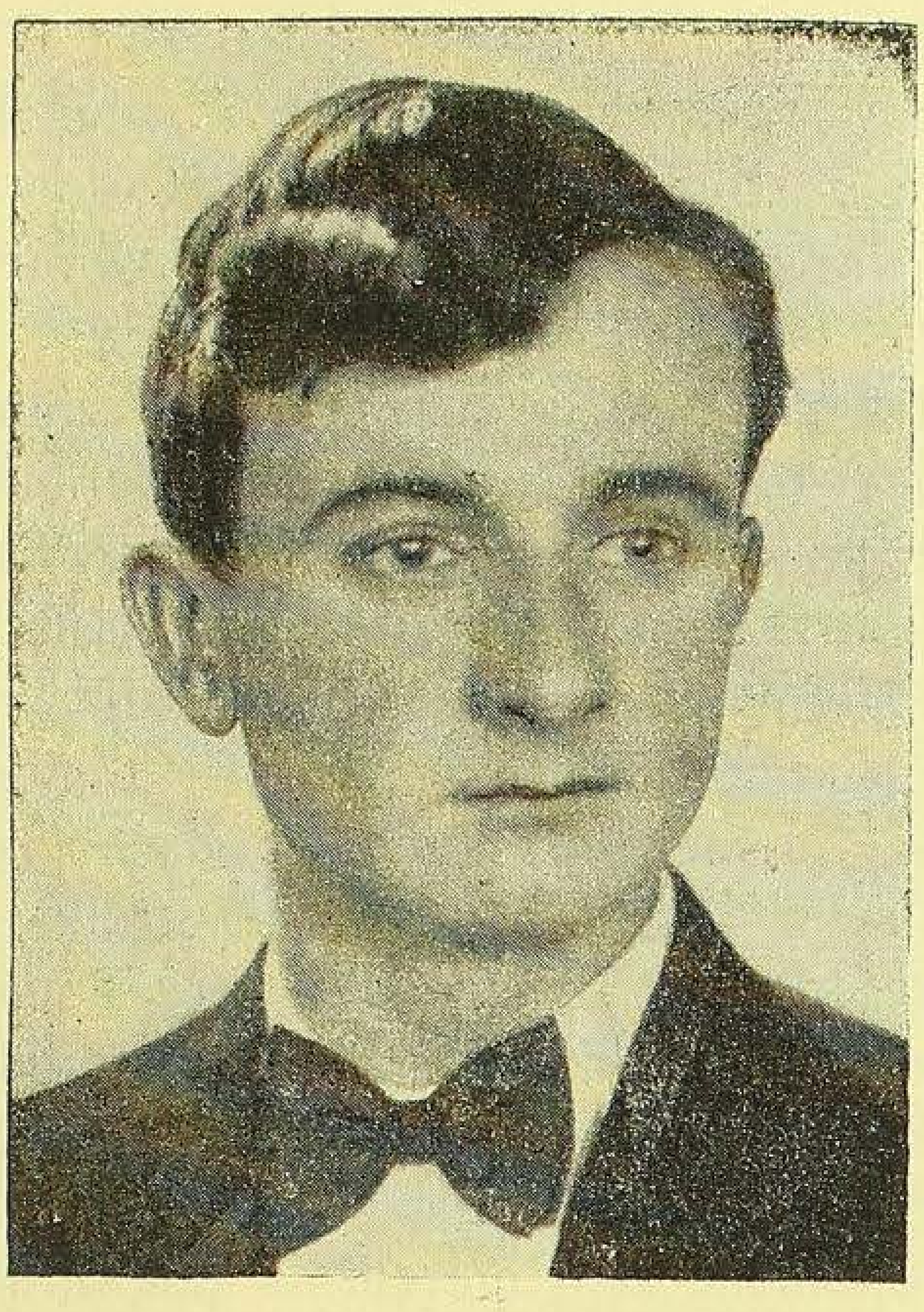
„Sa misalom treba da i spavam" veli jedan duhovnik. Po misalu živjeti i raditi!

Bez pomoći Onog u čijim je rukama sve ne može čovjek ništa.

I zato dok se moderni čovjek ne približi Bogu, dok Mu ne rekne istinski „Oče naš", dok Mu se sav ne preda, dok ne živi kao prava ćelijica Otajstvenog Tijela Kristova, uzaludan je svaki pokret po znanosti k Istini.

„Raduj se u Gospodinu i učinit će ti što ti srce želi" (Psal. 36. 14).

Jelena Štilinović VI. razr.

Ante Sekulić, stud. phil.

Pred polazak...

Sve što sam lijepo imao —
Tebi sam dao.
Prve cvjetove sa ravnica,
Pjev salaša i djece nizina,
— Srce.
I nije mi žao.

Htio sam mnogoput reći,
da Te vječno ljubim.
Pred oltarom Tvojim
Žar mladosti moje
bivao je veći.

I evo sada u život ću poći...

Niz stazu kraj sviju ljudi ću proći.
Tek da mi je znati
u jutarnja svitanja,
hoće li njive biti pune radosti?
Hoću li svoje ikad vidjeti moći?

Nemam riječi.
Sve voljeno sad je napušteno.
Sve je,
Gospode,
— Kralju moj,
Zaboravljeno.

Ante Sekulić, stud. phil.

DOM PRIVLAČIV PO ŽENI

Usudujem se usporediti svaki dom sa hramom Božjim, svaku kuću sa crkvom ili kapelicom, u čijem središtu stanuje Krist. Pred samim oltarom u sredini svakoga doma zamišljam ženu kao vječno svijetlo, koja tiho i polako izgara, i svojim plamenom privlačno osvjetljuje čitavu kuću, cijeli oltar, svoju vlastitu obitelj.

Kao što mi katolici osjećamo neku prazninu u crkvama, u kojima ne nalazimo vječnu ljubav, Krista na oltaru, jer ne opažamo slabi drhtaj plamečka male vječne svjetiljke tako isto i svaka obitelj, svi njezini članovi osjećaju prazninu, hladnoću i tihu žalost čitavoga doma, ako u njemu nema žene, koja bi ga obasjala svojim zrakama čiste i nježne ljubavi, koja bi ga ugrijała žarom stalne požrtvovnosti, vjernosti, predanja.

Ovim mislim reći, da bi svaka žena morala poput vječnog svijetla stalno osvjetljavati svaki kutić svoga dragog doma. Zrake toga plemenitog svijetla privlačno će padati na svaki predmet u kući, odrazivati se na svim licima ukućana, posjetnika i prijatelja pojedinih obitelji. Ne mislim time strogo odrediti ženi da ona u našem domu drži isto tako svečanu tišinu, kao što je recimo u crkvi. Pa na koncu i tu čujemo skladno pjevanje vjernika, zanosno brujanje orgulja, i svetu riječ Božju sa usana propovjednika. U domu mjesto toga rado podnosimo veselje svojih najmilijih u pjesmi, lijepim razgovorima, pristojnim šalama, no i ozbiljne zapovjedi i želje i opomene ženi moraju — pogotovo ako dolaze od muža ili roditelja — biti kao očitovanje volje Božje, kojoj se ona nikada ne protivi. Žena se u svojoj kući neće nikada uživjeti u ulogu glavarice, koja mjesto zvona, svojim glasnim vikanjem, stalno uznemiruje svoje sa vječnim naredbama, opomenama i prigovorima, jer joj se možda ne pokoravaju svi slijepo. Ona, ako je uistinu žena, radije sluša nego zapovjeda, radije šuti nego da govori, kad nije poželjno da je čuju. Plemenitost žene može učiniti da u kući vlada svojevoljni red i mir, a da se silom ne oduzima sloboda i dobra volja ni jednoga člana obitelji, no da njihova sloboda nikada ne prijeđe granice pravednosti, radi koje bi drugi trpjeli štetu na duši i tijelu. Tu žena mnogo može, ako puno hoće! Tu u kući, u vlastitom domu i počima njezina glavna misija. Tu joj se otvara ulaz na stazu, po kojoj joj je dragi Bog odredio da hoda ostavljajući za sobom tragove plemenitosti, i sipajući okolo nježne latice strpljenja, ljubavi, finoće i požrtvovne dobrote.

Žena? Ona to sve može!

Za takovom ženom uzdiše mnogi muž, takovu traži i nada joj se mnogi mladić, o takovoj majci priča mnogi sin. Možda su rijetki sretnici koji je nađu, a prilično ih ima koji su se gorko i bolno razočarali.

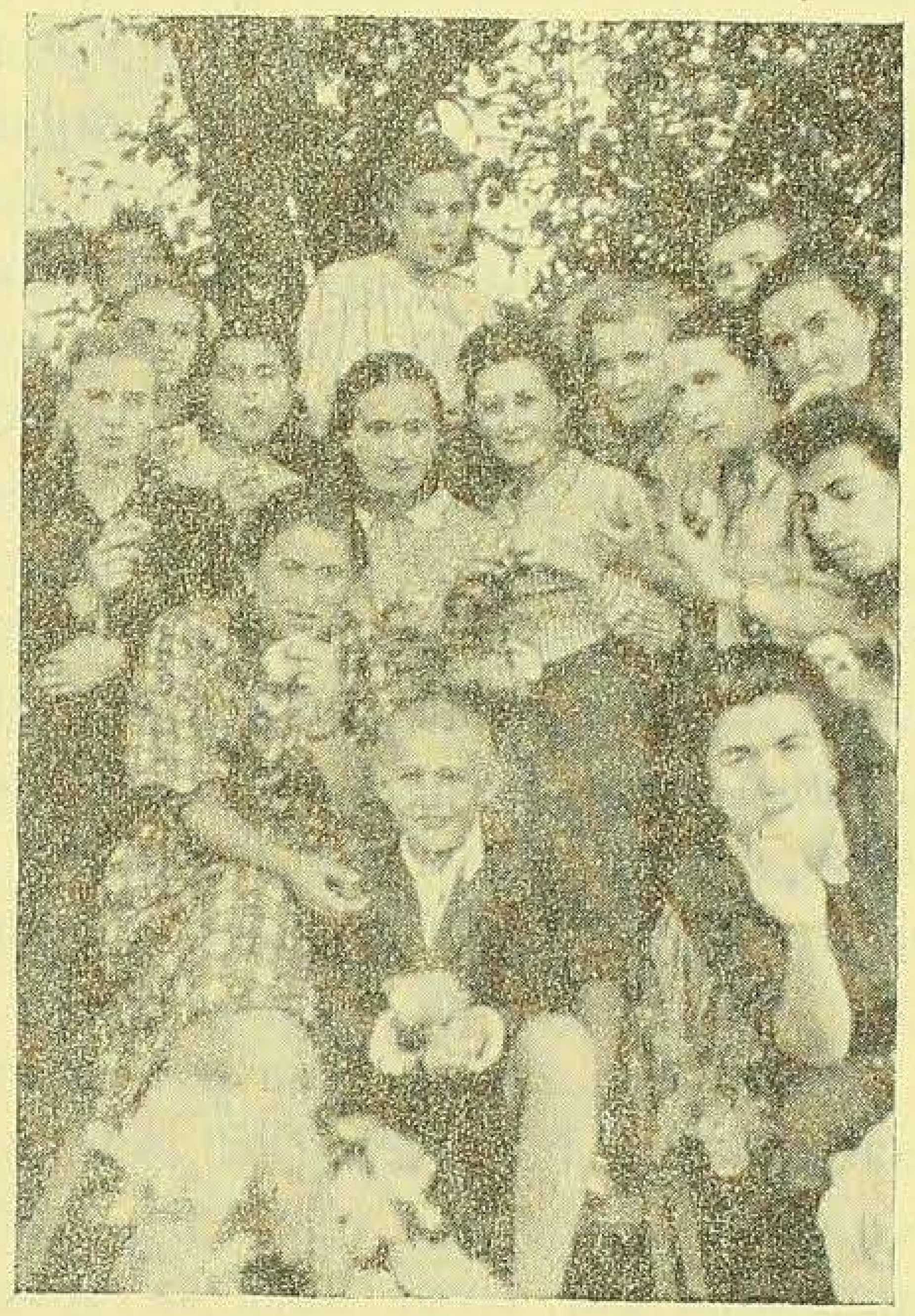
Razočarali? Zašto?

Ako pogledamo istini u oči, brzo ćemo se uvjeriti da je tako. Dom bi kako vidimo lako mogao, silno trebao i još silnije morao biti privlačiv po ženi. No da li su danas žene svijesne toga i da li su pokušale učiniti bar nešto da on takav bude? Čast onima koje jesu, no ima ih puno koje se nisu ni sjetile to pokušati. Ta današnja emancipacija žena je uvjerila sav taj tašti svijet, da se treba izjednačiti sa muškarcima, a ne biti od njih zapostavljena.

Mnogoj takovoj ženi nije dosta lijepo ni onda u domu, ako u njemu ima sve što toliki misle da zadovoljava. Udoban stan, luksuzni namještaj, bezbroj soba, radio aparat, klavir i sve moguće i nemoguće ugodnosti! Sve su to tek časovite prolaznosti koje ni nju ni njezine ne mogu privući, ako ona, žena, sama ne učini zadovoljnom sebe, pa time zadovolji i druge, da ne traže nigdje drugdje ljepši život nego što ga u svome domu mogu naći.

Da nam u domu bude lijepo i privlačno, nije potrebno puno raskoši, jer često opažamo da baš stanovnici takvih domova najmanje borave u njemu i gledaju da ga se što prije riješe.

U siromasnim i srednjim staležima vidimo i nalazimo mnogo privlačniji život u domu. Po mom mišljenju je to zato, jer gospodarica takvoga doma, žena, — majka, nema kada misliti na sve one mušice, koje lete ispod šminke i najnovije frizure, po glavicama modernih dama muškaračkog izgleda. U tim domovima se čuje neprekidno odzvanjanje slatkih i brojnih dječijih glasića, a to majku tako zanima i veseli. Tu se čeka čas, slobodno vrijeme za obiteljske razgovore, za zajednički rad u kući. Tu je neopisivo veselje kad se povrati sa posla muž, otac, brat, jer ga čekaju kod kuće svi: žena, djeca, mala braća i sestrice, da sa puno vedrine ispričaju svome tatici ili braci sve kućne događaje toga dana, a njega koji nije stalno tu, sve to silno zanima, i jedva je čekao čas kada će doći u svoj dragi dom da se okrijepi, da se odmori. Žena — majka brižno je spremila za njegov dolazak svaki kutić doma i razmjestila u njemu sve ukusno, fino, onako kako misli da njezin gospodar najviše voli. Ostali u kući na sve to paze da ne pokvare red, koji su majka ili sestra tako lijepo napravile. U takvom domu se sa najboljim tekom jede i najskromniji objed, jer dobra žena u njega stavlja toliko i takvog začina, koji će svi njezini najviše voljeti. Ljubav žene je udesila sve i svima, da se ne može zamjeriti. No ako zamjeri tko, strpljiva i dobra žena neće odmah biti pogođena i vrisnuti kao ranjena zvijer, pa sasuti u oči vagon riječi pogrda na onoga tko zamjera, ili se bez kraja i konca opravdavati, nego lijepo zamoli oproštenje, ponizno prizna da je pogriješila i drugiput je opet sve dobro i lijepo.

Sa križaričkog tečaja u Subotici.

Uza sve to mi vidimo da mnogima u domu nije ni lijepo ni privlačno, a događa se da su u njemu tek toliko dok jedu i spavaju. Odbijaju se od doma. Odbijaju se od njega muškarci, ali nažalost odbijaju se i žene. Bježi od njega kao od kuge naša omladina. Kad nisu u njemu žele ga, a kada su tu htjeli bi na drugo mjesto.

I mi se često pitamo: zašto je to tako? Zašto bježimo iz tog toplog i dragog doma svi bez razlike? Zašto, kad smo u njemu, smišljamo kada i kuda ćemo otići? Ta zar nam uistinu može negdje drugdje biti ljepše, zabavnije? Barem mi žene smo same krive, ako nam tu nije dobro! Možda same sebi, a možda i drugima? Ta ako žena zbilja hoće imati svoj dom, čist, uredan i lijep, onda će u njemu naći toliko lijepe zabave i dragog posla, da neće dospjeti ni pomisliti da joj je dosadno. Muškarci će onda rado čekati čas, kada će se u domu naužívati odmarajući se u urednom, čistom i ukusno spremljenom stanu, u koji ih po svakom predmetu privlači pažljivo srce i vrijedna ruka njihove drage žene, sestre ili majke.

Uza sve to, žena nesmije zaboraviti posvetiti pažnju i sama sebi, da bude uvijek

svježa, čista i vedra, kao iz kutije izvađena dragocjenost, na kojoj rado počiva pogled njezinih milih i dragih. Valja svakako spomenuti, da nije dosta samo da žena drži svoj dom u najboljem redu. To je vanjska privlačnost na koju moramo polagati puno pažnje. No ona sama po sebi ne bi imala dosta moći da privuče bilo koga u naš dom, ako mi uz sve to nemamo isto tako sređenu dušu i strpljivo srce. Šta vrijedi, ako recimo jedna žena ima puno volje za urednost i blista joj svaki ugao kuće i izvana i iznutra, a kad joj muž dođe umoran od posla i briga, želeći da se u domu odmori i ženi se povjeri, nađe je rđave volje, jer dolazi joj u nezgodan čas. Radi toga zabranjen mu je ulaz svagdje, jer sad je baš sve pospremala, silan posao, tužba na svoju prezaposlenost, objed još nije gotov i eto nevolje radi koje je nervozna. Čovjek ne zna šta bi s njom započeo i kud bi se maknuo, da nebi izazvao veću galamu radi koje bi se mogli i susjedi skupiti, ili doznati da mu žena danas baš nije najbolje raspoložena. I tako više za njih oboje dom nije privlačan, već odvratan i dosadan. Naša ženska nježnost, vedrina, toplota i raspoloženje će uz ostale ugodnosti najbolje privući sve naše u dom. A da mi kao djevojke naučimo biti takove, ne treba nam čekati dok već možda bude kasno, kad zbilja osnujemo svoj vlastiti dom. Ta mnoge se već nalaze pred ulazom u njega, ili žive u stalnom spremanju za taj novi život. Stoga nam valja stupiti u njega gotovim znanjem, a ne polovičnom pripravom. Roditeljski dom neka je svakoj djevojci kao škola, u kojoj je sve potrebno naučila i izvježbala.

Ta kako može i sanjati jedna djevojka, da će njezin budući dom po njoj blistati privlačnom ljepotom obiteljske sreće, ako su joj sada najmučniji časovi, koje mora provesti u domu sa svojima roditeljima i braćom? Ili može li se nadati, da će unositi vedrinu u svoj dom, i stvarati raspoloženje kod svoga muža ona, koja je sada u kući vesela tek onda, kada kroz prozor ugleda među prolaznicima kakve svoje prijatelje? A svoje roditelje nastoji razgovoriti samo onda, kada ih treba spremiti na pristanak za novu haljinu, šešir ili cipele?

Neće li svaka, koja ovako misli i radi, ljuto prevariti sebe i druge? Ta ako joj je sada teško biti sretna i zadovoljna u krugu svojih sa kojim je počela živjeti od prvoga časa, mnogo će se teže snaći u sreći sa mužem i njegovima, koje još možda i ne poznaje. Taj život nosi sa sobom uz radost i sreću toliko promjene da mi zbilja moramo u njega ući jake i odlučne, hoćemo li da privučemo druge uz sebe i svoj dom.

Zaboraviti sebe i sve ženske hiri, da u pregaranju i ljubavi tražimo u sreći drugih svoju vlastitu sreću, to je naša želja, sa njom se žena penje u visine, i zato se kreće sa praga svoga vlastitog doma stupajući korak po korak stepenicama svagdašnjeg trpljenja, da na krilima bezazlenog predanja i čiste molitve ponese sebe i sve svoje u najljepši dom sretne vječnosti radi nagrade.

Na koncu dodajem riječi pjesnika Ivana Trnskog upravljene hrvatskoj ženi za lozinku:

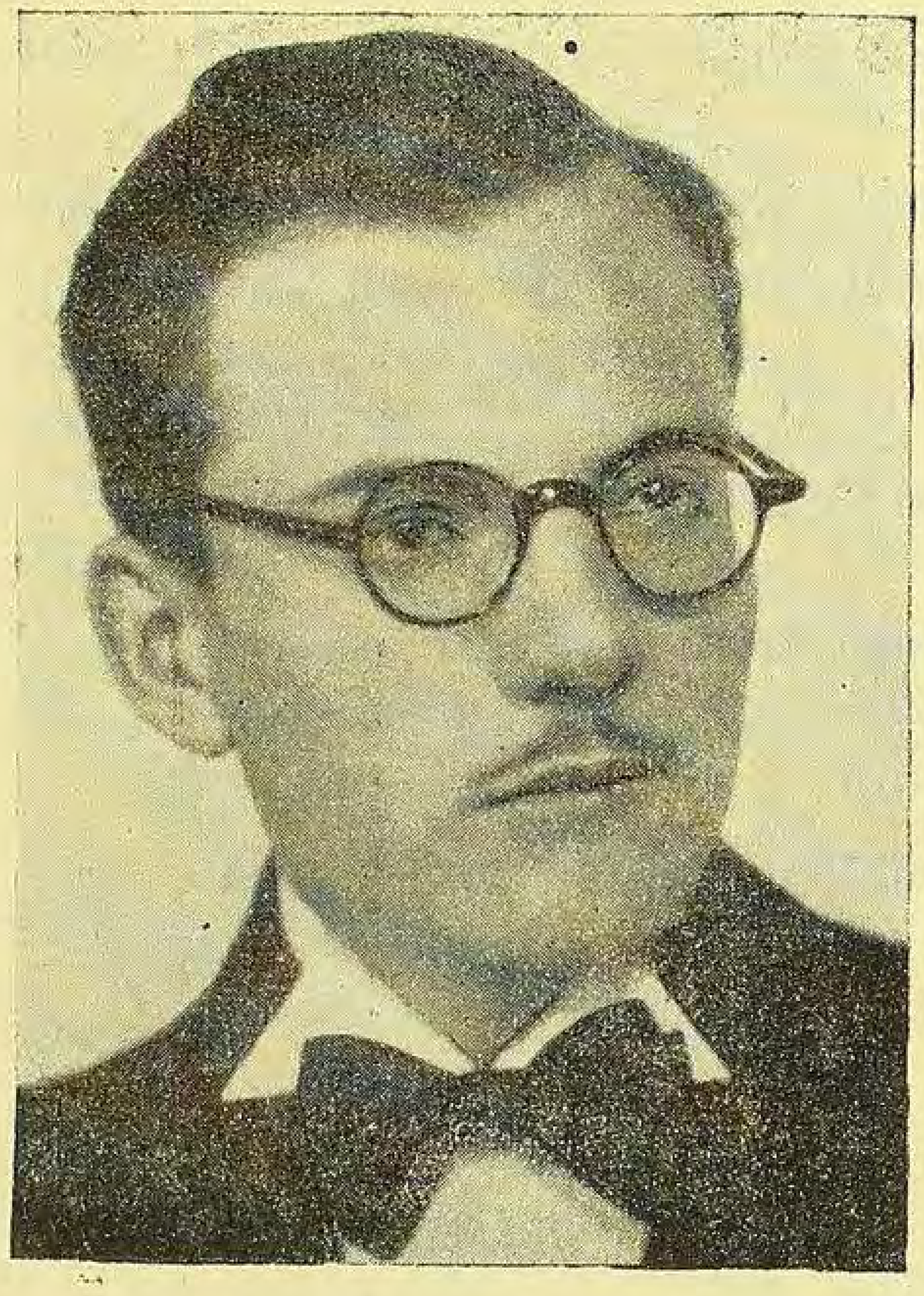
Uz taj vijek nam toli kratak,
Vjeruj meni sreća to je
Najljepši nam to zadatak:
Usrećiti dom i svoje!

I završavam svojim vlastitim mislima:

Žena domu nek je svijetlo,
Što privlači, što ga krasi:
Svijetlo što nam gori vječno,
Da se nikad ne ugasi!

Antonija Kujundžić

„KNJIŽEVNIK“

Zoltan Braun, stud. iur.

Posljednje zrake večernjeg sunca nestale su... Vide se još samo monstruozne siluete oblakodera zavite u gustu pomrčinu... Spušta se noć... počinje život po kafanama, krčmama... Svijet se zabavlja. Sve do u duboku noć vide se tu i gospoda sa cilindrima, frakovima, smokingima. Ali kasnije se na istim mjestima okuplja sirotinja, bijeda koja cijeli dan radi za svoj svagdanji kruh. I on ima pravo na uživanje. No oni nemaju isto takovo uživanje. Jer ovi mučenici modernog svijeta ne mogu sebi dopustiti to. Smijem reći modernom mučeniku, jer to je doista. Dim, prašina, savijena grbača to je svagdanji koncert; mašine i rad — poučna literatura; znoj — hrana, a deset sati odmor!

* * *

Ponoć je...

Pred jednom krčmom stoji kljuse, umorno, usamljeno, jedva stoji na nogama. U krčmi gospodar za stolom sa osmjehom na licu, posljednji gost, nepoznati velegradski nosač.

Sjedio je mirno uz praznu čašu razmišljajući o svojim uspjesima tokom dana, sve ponovo i nanovo izazivajući pred sobom prizore i zgode. Nije ništa govorio, samo je snažno ispružao ruke kao da osjeća ponovo snagu sa kojom je digao jedan težak gvozdeni orman i preneo ga na drugo mjesto. Osjećajući snagu i zadovoljstvo poslije dobro svršenog posla kao da se hvalio: „To nije za svakoga“.

Međutim je kljuse kopkalo nogama, kao da je predosjećalo nesreću, koja će se zbiti s njegovim gospodarom. Osjeća ono: nije sve u redu.

U krčmi je bila mrtva tišina. Zadnji kelner, koji je po dužnosti čekao na zadnjeg gosta, kao da je zaspao za svojim stolom. A nosač je zašutio i sjedio s nekim prijatnim izrazom na licu da pomisliš dobro mu je... sad ono tiho tkanje ne čuje, što pauk veze žicom tananom pod onim niskim crnim tavanom.

Najednom se otvore vrata...

U krčmu stupi čovjek nepoznat.

Visoko čelo, u koje kao da je zasađena crna bujna kosa, pomislio bih odmah

da je pjesnik: dug nos, crne oči, koje su uvijek čežnjivo i kao zaljubljene gledale okolo, noge kao dvije letvice, svakog trenutka spremne da se prelome. Takva se pojava ukaže na vratima i počne tromo, ali oprezno koračati prema stolu ka nosaču, kao Hamlet kad je išao za duhom svojega oca.

Džepovi na starom, zamazanom kaputu bili su prepuni nekakovih hartija, te su više ličili na koš, nego na džepove. To su sve bili rukopisi neizdatih pjesama i novela, romana i priča.

Ogledavši se oko sebe ne nađe zgodnije društvo od nosača. Sjede pored njega.

— Smijem li dragi prijatelju?

— Šta? — upita nosač i diže glavu.

— Smijem li sjesti za Vaš stol?

— Sjedi.

— Smijem, dakle, sa Vama provesti nekoliko prijatnih časova u drugarskom raspoloženju.

— Što ima da provedemo u drugarskom raspoloženju kad mi je prazna čaša?!

Pjesnik poruči kod kelnera za njega jednu čašu vina i nastavi:

— A vi pijete? Da pijete!... Ali vidite, bolje biste uradili da čitate.

— Šta da radim? — upita nosač.

— No, pa da čitate, to je duhovna hrana, na primjer: pjesme, novele ili recimo romane....

— Hajde ostavi ti to gospodine. Dosta su teški da ih nosim, a pogotovu bi bili teški kad bi ih i čitao!

— Da... imate pravo... vi nosite i snosite ogromne terete, ali ovaj moj ne bi mogli podneti.

— Pa, mogu probati. Koliko ima kila?

— Ne, ne, to je nemoguće... ah, to je strašno! — uzdahnu duboko pjesnik i spusti glavu na prsa.

Nosač se začudi, slegne ramenima i isprazni čašu.

— Da, da... tako je to... — opet otpoče pjesnik sanjalački. — Ovako osamljen, kao što me sad vidite, nisam uvijek bio. Ja sam išao nekad u školu, bio u službi ali su me izbacili što sam umjesto jedne potjernice razaslao novelu. Nije li novela korisnija stvar? Ali oni su bezdušni!... Kao da ljudima, i onom čak u kancelariji, ne bi bila prijatnija jedna novela od potjernice. Imao sam i porodicu, ženu, braću, mile roditelje i sve to nestade, sve propade... a ja sam im neprestano čitao svoje stvari, da ih kultivišem i zabavim. Bio sam druželjubiv i skupljao sam prijatelje k sebi na čaj i — čitao im. Ali kad padoše prve žrtve, kad se među znancima pojaviše prvi smrtni slučajevi, svi pobjegnu od mene. O meni su počeli pričati, da izgledam kao pauk, što mami u mrežu nevine životinjice, da ih proždere... Glupost! Ja sam njegovao lijepu književnost, želio sam da izmijenjamo misli! A toga su se izgleda, glupaci, najviše strašili! Ah, teško meni... Imao sam majku, ta šta je vila?!...

— To jest, ona nije baš takva bila. Bog joj prosti, bila je dosta stroga. Volio sam je. Njegovala me je i držala me skoro uvijek kao malo dijete. Umrla je i ona Zadnja moja žrtva... I sad sam sâm, potpuno sâm... To je nepravda, užasna nepravda! Ali, evo brate, kaži sam!

Tada pjesnik izvadi jedan arak hartije, odvije ga, poruči još jednu čašu nosaču i poče:

„Moto: biti il' ne biti?...

— Piti, piti, gospodine, ništa ljepše od toga! prekide ga nosač kad dobije čašu.

— Ama nije piti, već biti, — objašnjava pjesnik.

— E, ako je smoto treba ga biti dok je duše u njemu.

— Ta ti to vidim ne razumiješ — reče pjesnik ljutito i nastavi:

„Bilo je to, Bože, kad su ruže cvjetale, u cvijetu mladosti. On je bio siromah, no pošten, čestit, pametan i načitan mladić; skoro je uvijek šutio. Bio je blijed. Učio je osmi razred gimnazije. Nisu mu uspijevale lekcije iz matematike i prirodnih nauka. Inače je bio odličan đak. Često se kod njega okupljalo društvo. On je obično sjedio i šutio; ostali su pušili i pili i gledali u njega kako pametno šuti. A on je gledao stalno na jedan prozor susjedne zgrade. Tamo je stanovala ona, razmažena i koketna...

Siromah učenik. Gledao je nju i šutio; a ona ga je čula kako šuti, ali mu nije ništa odgovarala. Nije ju shvatio, nije znao za njene želje?...

I tako dalje... dalje... Čulo se još samo: koketna... pošten... siromah... hladno srce... uobražena — pa se sve slilo u monotono brujanje, koje je sličilo čak i nosaču na šum splava. On ga je spočetka po kojiput pogledao, kao da je htio vikati za pomoć, ili da zavapi: milost! dok je kasnije malaksavao sve više, te mu najzad glava ne klone na grudi i on sasvim zašuti. Ruka mu je ležala opružena na stolu i držala praznu čašu.

I pjesnik najzad svrši... „Netko se ubio na nečijem grobu. Nekoga je poslije toga pekla savjest, neko je otišao u ludnicu i to je bio kraj".

On odahnu, spusti ruke, pogleda nosača:

— E, molim Vas, kažite sada svoje!

Nosač je šutio.

— Recite mi, molim Vas, svoje mišljenje... Šta Vi spavate? — reče pjesnik i uhvati ga za ruku da ga probudi. Ali ruka je bila hladna i kosa se pjesnikova naježi.

„Nosač je nestao i otišao od živih; on je umro i da tako kažemo mrtav..."

Pjesnik zauzme glumačku pozu: dohvati se desnom rukom za glavu, a lijevom za srce i progovori:

— Zar i ti (mislio je reći: sine Brute, ali bilo bi pretjerano brutalno) ...zar i ti... zar i ti — jaki čovječe?... To je strašno, nemoguće izdržati!

Zatim jurne kroz vrata i nestade ga na ulici u mraku...

* * *

Najednom iskrsne jedna pojava blizu jednog mosta. Jurila je gologlava, dugom kosom, držeći u ruci zamotuljak hartije. Vjetar je raznosio: „On je bio siromah, ali pametan i šutio... ona... koketna, uobražena... guska —."

Nađe se na mostu, još korak dva i nasred mosta je. Osvrće se, predomišlja se čas, da se u slijedećem trenu baci u rijeku.

Zadnja utone ruka sa papirom, kao da je prijetila zaostalom čovječanstvu ili kao da je pjesnik htio da sačuva to blago za pokoljenja.

Talasi su se širili oko mjesta i dopirahu najzad do obala, donoseći riječi: „siromah... šutljiv... ona... koketna... guska... srce... zagonetka..."

Nekoliko trenutaka i sve se umiri, sve zašuti, samo je ostao odjek: on... ona... zagonetka...

* * *

Zagonetka, kao što je i sam pisac bio...!

Zoltan Braun, stud. iuris

Potreba saradnje đaka i seljaka

Vremena čovjeka silno straše. Neizvjesnost koja lebdi nad čovjekom teško ga pogađa. Okupilo ga je čitavo more nevolja i staranja. Pa ipak čovjek kao čovjek! Koliko nepotrebnih briga zaokuplja njegov život. Ali još češće čovjek zapostavlja stvari od prvobitnog značaja!

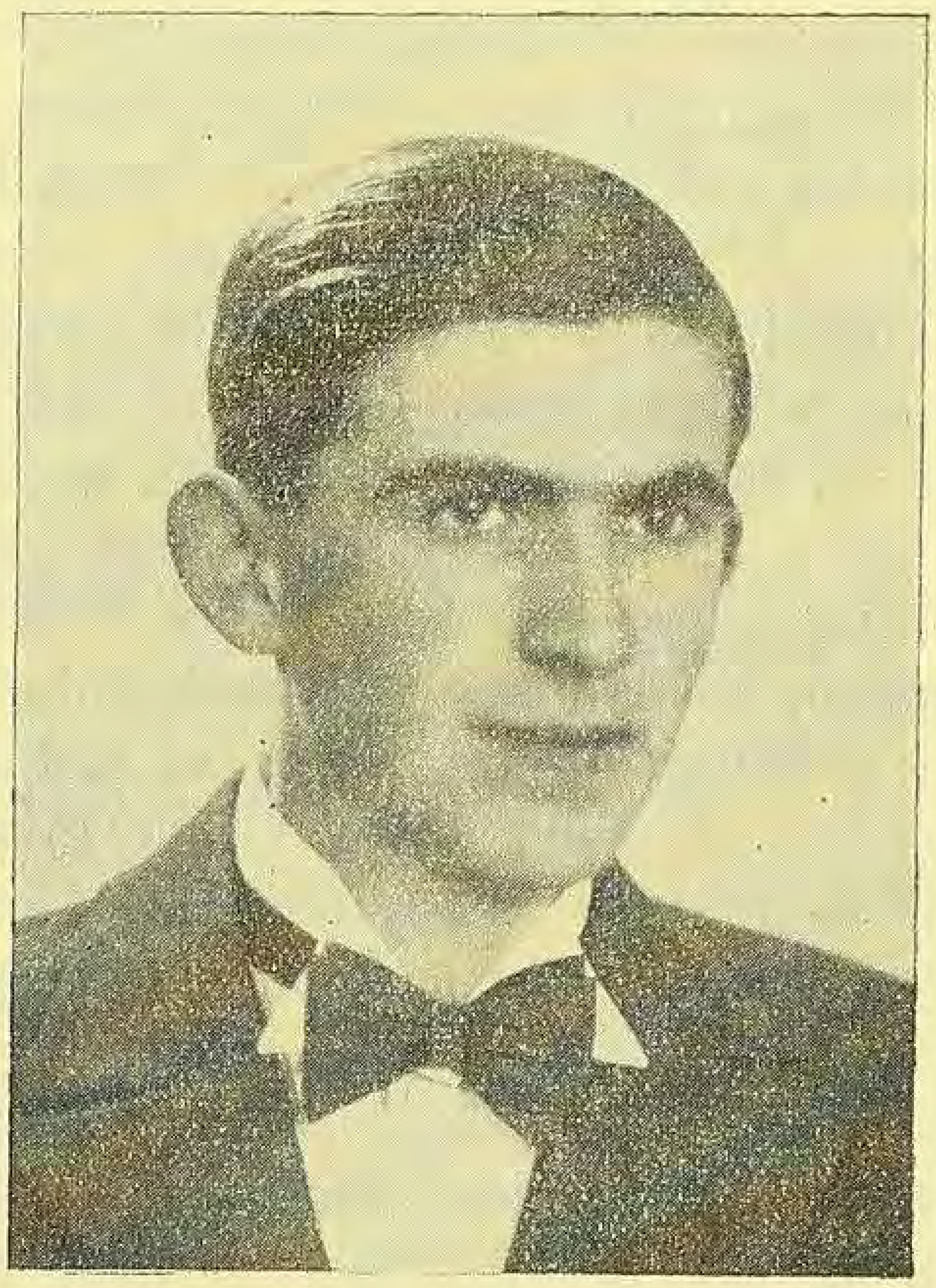
I križarstvo u Bačkoj podleglo je, nažalost, jednoj ovakovoj mani. Nesumnjivo je, da mnoge teškoće prate križare na njihovu trnovitom putu. Bezbrojni problemi nameću se svakog dana križarskoj organizaciji. Ali jedan problem, ko zna zbog čega, skinut je sa dnevnog reda. To je pitanje naših seljaka-križara. Ne može se kazati da je ovo pitanje potpuno zanemareno, ali se može sa stopostotnom sigurnošću tvrditi da mu se ne posvećuje ni izbliza onolika pažnja koliko je to potrebno. Đaci i radnici križari rade hvala Bogu lijepo, a eto može se reći da ima i seljaka križara lijep broj. A da li rade? Kako rade? Zašto tako rade? O tom ćemo na ovom mjestu govoriti.

U „Bačkom Okružju Križara" postoji lijep broj seljačkih bratstava. Da jedno društvo na našim salašima mnogo znači, nepotrebno je govoriti. Križarska društva tim više, jer su u tijesnoj vezi sa Crkvom i svećenikom, koje narod još hvala Bogu cijeni. A kako bolno i žalosno izgleda kada narod sa puno povjerenja gleda u svoje križare, a svećenik, onaj koji dijeli sa njima više zlo nego dobro osjeća da mu pothvat propada sve dublje i dublje. Kako izgleda prizor gdje se otac hvali kako ima dobrog sina, kako je u dobrim rukama, a svećenik to sluša gledajući svog mladića kako sjedi u kojoj krčmi sa čašom u ruci, zakrvavljenih očiju, tupog izgleda lica, sa križarskim znakom na grudima. I svećenicima se onda dosta često primjećuje da premalo rade. A svećenik prinosi žrtvu Gospodu moleći da hrabro ispije ovu čašu gorčine. U njegovoj propovjedi nema više oduševljenja, njegov posao oko bolesnika sve mu teže pada, a rad sa križarima još ga više smućuje. Potrebno je već jedanput uvidjeti, da svećenik ne može sam voditi jedno križarsko bratstvo tim više, jer on ima mnogo drugog posla. Njemu treba pomoći.

Bačko Okružje Križara osnivanjem i radom svojim olakšalo je donekle taj rad. Ali to je sve minimalno, apsolutno nedovoljno za potrebe seljaka-križara. Zgodno bi bilo kada bi se đaci-križari malo više žrtvovali za svoju braću seljake. Kada bi žrtvovali svoj prijepodnevni korzo, ako ne svake, (iako bi to bilo jako potrebno), a ono bar svake druge nedjelje, i posjetili koje seljačko bratstvo bilo bi drukčije. Tada bi i đaci, koji su u neposrednoj vezi sa Okružjem, ako ne i članovi, mogli upoznati rad pojedinih bratstava, što bi bilo vrlo korisno za rad i u samom Okružju. Tada bi bile poznate sve materijalne i duhovne potrebe braće sa sela! A i sami bi seljaci bili borbeniji, aktivniji, jer bi osjetili

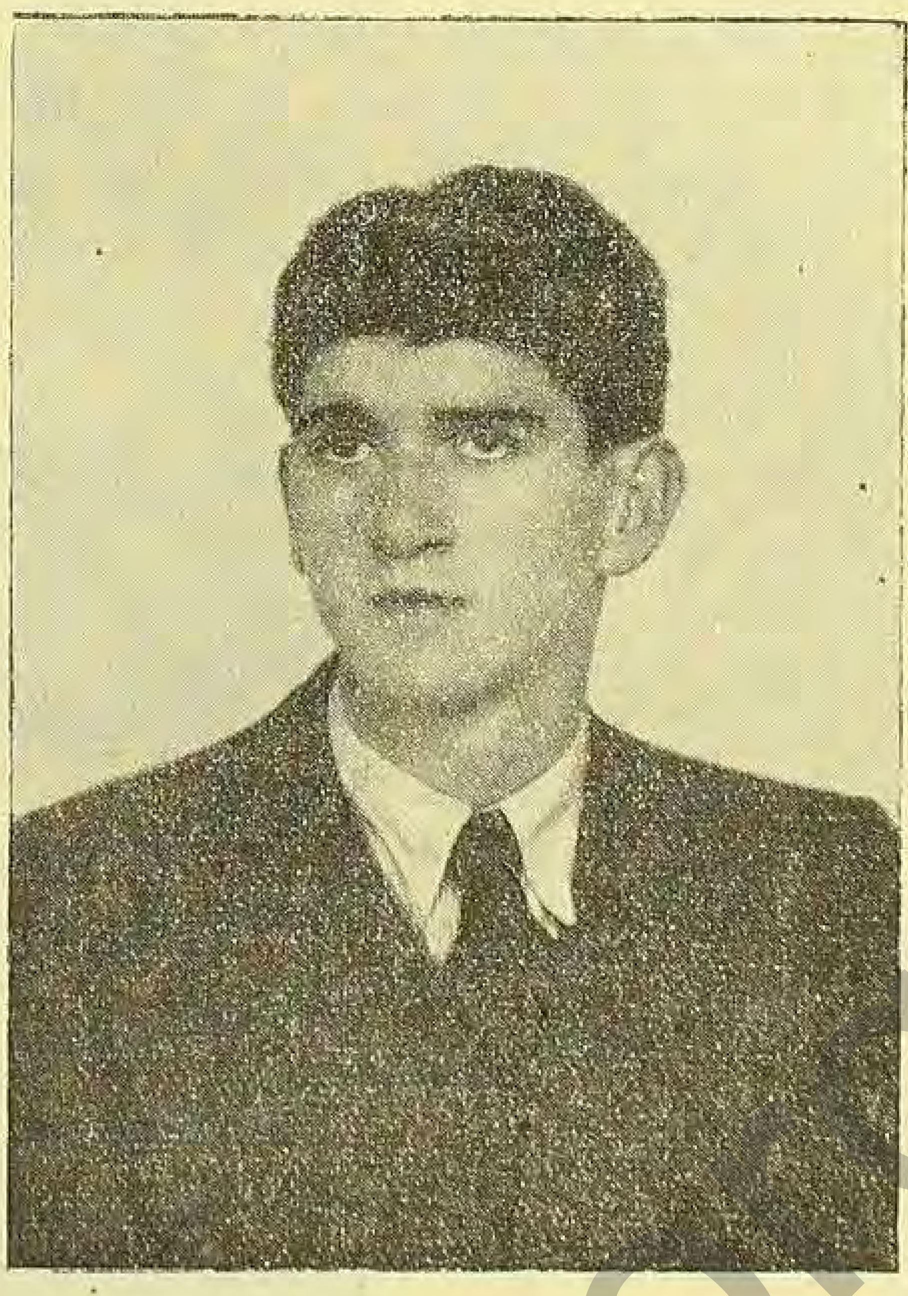
da i o njima kogod vodi brigu. Koliko bi se tek pomoglo onom svećeniku koji, se gotovo prekida od posla.

A da li bi ovo bilo na koji način škodilo radu đaka-križara? Ni u kom slučaju! Najprije bi đaci našli prikladnije zanimanje nego li je vječito pohađanje kina i korza, ili pak često i beskorisno zadržavanje u križarskim prostorijama. Kao što je istinita tužba đaka-križara da im je teško, gotovo nemoguće odvići se ovih stvari, tako je gola istina da bi im ovaj posao u tom kolosalno pomagao. Pa zatim kako bi dobro djelo učinili kada bi seljacima pružili mogućnost da i oni nauče nešto novo, lijepo i plemenito. Ne bi li bilo neplemenito od križara-đaka kada bi ono silno i odlično znanje zadržali za sebe i pored mogućnosti da ovo dođe i do onog seljaka, koji je također željan znanja kao i najmarljiviji đak!? Govorništvo, slobodan nastup, što je jedan od ideala mnogih križara — eto tu se pruža sjajna prilika za uvježbavanje. Šest dana provesti u gradskoj prašini ukalupljen takoreći u školskim klupama i gradskim ulicama, a sedmi dan se naći slobodan u Božjoj prirodi, ni to nije na štetu đacima! Pa kud i kamo bi bilo ljepših i zanimljivijih razgovora u križarskim prostorijama! Ovaj bi ovdje, onaj onamo, svaki ima nešto novo, interesantno. I tako bi se pogodnosti ovog rada mogle iznositi do beskonačnosti.

Marko Ostrogonac, stud. hem.

„Ali ipak možda nije toliko potreban rad đaka-križara među seljacima", kazat će netko. „Da nije dobro piti, psovati, izostajati sa Sv. Mise i ostala osnovna kršćanska načela ponio je križar od kuće; svećenik neka ovo nadograđuje u granicama mogućnosti. Oni ako prime sve što im on govori, bit će dovoljno naobraženi, ako pak ne prime njegovo, neće primiti ni moje, tada mi je uzaludan trud".

Kada sam na početku napomenuo da narod cijeni svećenika, nisam mislio i na omladinu. Dah modernog života zahvatio je i naše ravnice. Svi znaci novog poganstva koje susrećemo u gradu nalaze se i na selu. Mladež križarska i nekrižarska ne sluša starije, ne cijeni svećenike, zabašuruje Sv. Misu, posjećuje krčme i kafane, psuje i ponaša se u potpunosti kao „kolege" iz grada, koji prate novo „napredno doba". Neka niko ne misli da je ona zgodica sa ocem jednog križara i svećenikom izmišljena! To je jedan od mnogobrojnih slučajeva! U sprečavanju ovog zla svećeniku su ruke zavezane. Ovdje samo laik laika spasava. Uzalud je seljaku dokazivati,

Josip Kujundžić, stud. tehn.

bilo sa strane svećenika bilo sa strane laika, da nije dobro što radi, ako mu se neće živim primjerom pokazati da se može i u ovom dobu živjeti po križarskim načelima i da postoji 60.000 omladinaca koji ovako rade i žive.

Tu nam se nameće pitanje kojim bi se načinom suzbijalo ovo zlo. „Prosta stvar" — reći će netko — „održi lijepo predavanje, daj im prilike da debatiraju, i svoju ćeš misiju svršiti". Da, ali odkud predavanja? To je još laka stvar. Jedno sam držao kod malih križara, jedno sam na našem sastanku, čitao sam nešto što oni nisu i eto materijala za rad sa seljacima. No treba imati na umu da njima dosade vječita predavanja, a to je jedna olakšica u pogledu materijala. Najbolje sredstvo jeste vlastiti primjer i bratski odnošaj. Ali hvalu Bogu o tom i nije toliko potrebno govoriti. Dvanajst đaka-križara bilo je na ovogodišnjem tečaju gdje se dosta govorilo o ovom pitanju. Znanja ima, upute su tu, samo treba dobra volja, pa da se započme sa radom.

Kreni križarska četo smjelo. Pokažimo da je istina ono što je Msgr dr. Milan Beluhan na sveć.-bogoslovskom tečaju u Sarajevu rekao za križarstvo: „To je sitan, mali, odgojni aparat, ali donosi rod i plod, milost i svetost omladini. Prokušana su ta sredstva u križarskoj organizaciji. Danas su križari i križarice ako imadu Božjega svećenika kraj sebe confessores svete Crkve i kada bi kod nas došli dani Mexika, Španjolske, uvjeren sam da bi bili flores martyrum." „Naš uspjeh je uspjeh Hrvatske i što više ljudi pridobijemo za svoje ideje, to je budućnost Hrvatske ljepša i sretnija... Mi nemamo drugih ambicija, jer znamo da najtrajnije plodove donosi baš tih, i miran i intenzivan rad. I ne tražimo za to nikakve plaće. Naša je nagrada sreća Hrvatske i za čim toliki uzalud žude, unutarnje zadovoljstvo! Zastava s bijelim križem stoji nad cijelom Hrvatskom. Nevidljiva je, mnogi za nju i neznaju, pa ipak ona je bila i biće najsigurniji gromobran, koji od Hrvatske odbija premnoge strijele Božje. I u budućnosti mnoge će generacije prolaziti kraj te zastave ni ne sluteći kolika je njena važnost.

A ona će lepršati i — čuvati Hrvatsku!" (Križarska krila, Pakrac).

Alojzije Poljaković, VII. razr.

Odlazak sa križaričkog tečaja.

Ave Maria

Jutrom, kad zvijezda posljednji titraj
na zemlju pada,
kad sunce rastjera noći tmine, a ljudi
prihvaćaju se rada
već glas se čuje tihih zvona,
Majku nam dragu slave ona:
Ave Maria.

Kad sunce pali zracima svojim
ponosna čela
kosača mladih, što pjevajuć kose,
već zvuci zvona poljanama nose
Mariji Djevi na pozdrav glas:
Ave Maria.

I kada sunca gasne zadnji zrak,
Danica kad pomoli lice,
kad dana svijetlo nadvlada mrak
tad opet čuje se glasnih zvona poj
u slavu Majci nebeskoj:
Ave Maria.

Matilka Milanković, VII. razr.

Socijalno pitanje kod nas

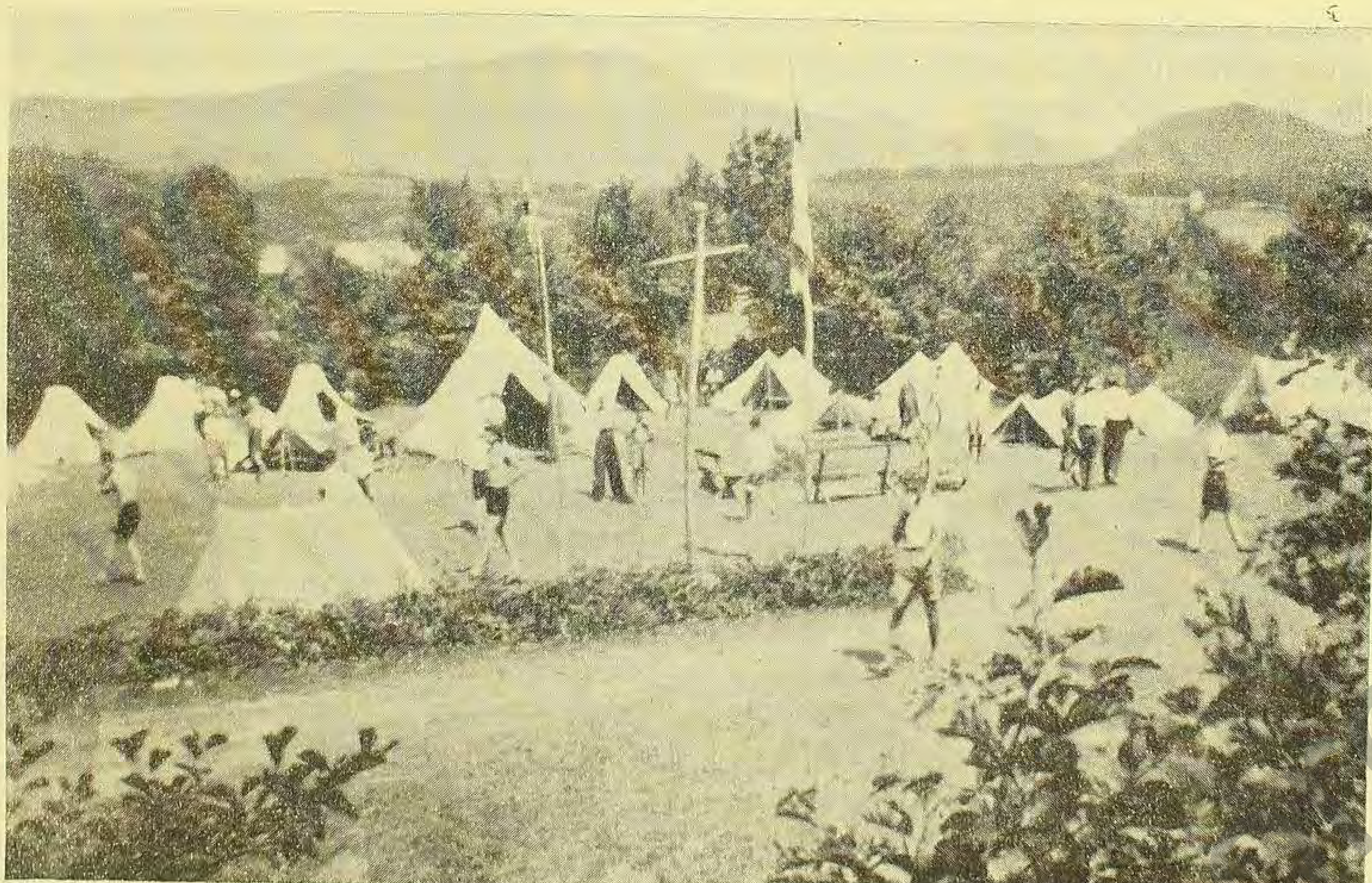
O radu i radnicima pisalo se i govorilo dosta mnogo, i to sami ljudi koji nisu pripadali našim radničkim slojevima. Pa prema tome nije ni čudo što nisu znali izraziti, prave naše želje, i opisati naše boli i jade onako kako oni stvarno izgledaju. Ovi ljudi su sve ovo radili iz interesa, dok oni nisu s nama radnicima ništa zajednički suosjećali. Prepustili smo našu sudbinu u tuđe ruke kojima nije mnogo stalo do našeg poboljšanja, pošto žive u najboljim udobnostima. A nas obmanjuju sa pustim komunističkim obećanjima, misle da smo tako glupi da ne znamo kuda vodi i šta hoće komunizam.

Došlo je vrijeme kad se mi radnici sami trebamo staviti na čelo naših organizacija. I kad nam najzad mora biti jasno, da mi radnici nismo samo da radimo, a drugi s nama da trguje i izigrava nas. I mi smo ljudi, pa prema tome hoćemo sva prava, koja pripadaju jednom čovjeku. Nećemo biti moderni robovi dvadesetog vijeka, makar da to od nas žele napraviti odkako je započelo moderno gospodarstvo. I s ovim gospodarskim neredom nastaju za nas radnike crni dani. Radno vrijeme se produžilo na 15 sati dnevno. Slaba plaća. Nikakvog nedjeljnog počinka, nikakve brige za zdravlje, za sigurnost i za ćudoređe. Nikakve brige za stanovanje. U toj strašnoj bijedi radnici mnogo slabe i podliježu strašnim bolestima, pa i smrti. Poslodavci nas smatraju strojevima. Ili još manje. Ako se izrabi stroj, poslodavac je oštećen, ako se izrabi radnik, poduzeće ga za istu cijenu nadomjesti i poslodavac ima čak i korist, jer ima uvijek nove, svježe sile za rad. Možemo dakle slobodno zaključiti da se premalo gleda što je radnik čovjek, stvoren na sliku Božju kao i svi drugi ljudi, i da ima kao čovjek dužnosti prema Bogu, obitelji i prema samom sebi. Čovjek se ne može, pa ni radnik, sav predati tjelesnom radu : tijelo treba počinka, a duh duhovnog života. Zato mora radnik imati vremena za molitvu i službu Božiju, za izobrazbu, za poštenu zabavu u prirodi, za život u obitelji sa brojnom djecom. Zar onda nije sramotno što današnji poslodavci ne daju radnicima potreban odmor i počinak. Svakako je nečovječno zlorabiti čovjeka za dobitak i cijeniti ga samo po tome što mogu njegove mišice i sile.

Danas je već bolje u onim mjestima gdje su se radnici udružili i zajedničkim silama tražili poboljšanja, a dobro još uvijek nije. Pogotovu kod nas je još uvijek zlo, jer su naši radnici rasuti na sve strane, ono malo što je udruženo pod vodstvom su ljudi koji nisu radnici. A ima mnogo radnika, nažalost, začlanjeno po društvima, koja uopće ne vode ni malo računa o životnim prilikama radnika. Mislim da je dosta bilo od ovog mrtvila. Danas tisuće, milijuni radničkih grla viču : „Hoćemo radničku pravdu, dosta je bilo pustih fraza i obećanja. Dosta je bilo izrabljivačkih metoda prokušanih na radničkim leđima". A mi još uvijek spavamo, kao da ovo nas uopće ne interesira.

Vjerujemo da je krajnje vrijeme, da pođemo u redove Katoličke Akcije i da uzmemo sav posao u naše ruke. U naše doba u javnom životu je jak samo onaj, ko nastupa udružen i udruženim silama. Tako se moramo i mi radnici organizirati. I to na temelju kršćanske slobode i kršćanske skupnosti treba stvoriti novi društveni i gospodarski poredak i u taj red začlaniti radništvo, da svi staleži budu kao jedna velika kršćanska obitelj. Mi radnici moramo uvidjeti da našem staležu može pomoći samo Krist Sin Boga živoga. Stoga trebamo se odvratiti od onih, koji hoće da nam oduzmu vjeru u božanstvo Isusa Krista. Tu vjeru čuva čisto i neokaljano samo katolička Crkva, i s njom čuva sav neizmjerni blagoslov što ga je Krist donio na svijet.

Alojzije Cvijanov, radnik.

Na križarskom tečaju u Mladicama kod Sarajeva.

LIJEPA NAŠA DOMOVINO...

(DOJMOVI SA PUTOVANJA)

Tihe srpanjske noći nečujno je otputovala iz Subotice grupa od dvanaest mladića na kraće putovanje po Hrvatskoj i na križarski tečaj u Mladice kraj Sarajeva. Velika ljubav prema Hrvatskoj i hrvatskom križarstvu gonila nas je bliže srcu Hrvatske, centru križarstva, prema bijelom Zagrebu.

Kako se ponosno dižu tornjevi zagrebačkih crkava! Kako ugodno djeluje ono zelenilo Božje prirode u velegradskoj buci i vrevi! Upravo veličanstven pogled pruža se sa tornja katedrale. Cijeli grad je išaran trakama zelenila. Ceste se pružaju kao kakove čarobne stazice preko zelenih livada, kroz šume i polja, pa se (preko Zagrebačke Gore gube u nepoznate daljine. O Bože! Kolikom si ljepotom obdario Hrvatski narod!

Ali vrijeme je kratko, a Hrvatska velika. Treba da vidimo još čarobna Plitvička Jezera sa čudima prirode, koja samo svemoguća ruka Božja stvara. Visoki pjenušavi vodopadi, veličanstvene špilje, svjež gorski uzduh, sve to susreće čovjek prilikom posjete Plitvicama. Duh se čovjekov diže i ushićeno pjeva himnu Božjem Veličanstvu, dok razum i pero stoje nemoćni da dočaraju ljudima ljepote ovih krajeva. Kako bi rado čovjek tu proveo cijeli svoj život diveći se ovim prizorima!

No put nas vodi dalje prema plavom Jadranu i njegovom vjernom stražaru Splitu-gradu sa ponosnim šetalištem „Marjanom". Valovi morski donose pozdrave sinovima bačkih ravnica, tiho zapljuskujući obale, dok mi sa vrha „Marjana" promatramo sinje more i ponosne „Kaštele", koji se prostiru na drugoj obali široke morske pučine. Fijuk vjetra, koji ovdje neobično jako puše, kao da pjeva dobrodošlicu Bačkim Hrvatima. I dok tako pjevajući grli i ljubi naša lica, mi se sa tugom u srcu rastajemo od Splita i otiskujemo se na morsku pučinu prema Trogiru. Poludnevni izlet u Trogir bio je kao uvod u nešto novo, u nešto, što će nas odsada kako izgleda susretati često na putu. Tu smo počeli prikupljati pojedine primjere stare slave naših djedova. Pošavši od starog benediktinskog samostana, pa kroz stolnu crkvu, kroz kneževske dvore i kapele, činilo nam se kao da proživljavamo vremena starih hrvatskih knezova.

Ali i tu nam je kratko vrijeme! Valovi Jadrana zovu. Slijedi jednodnevna vožnja parobrodom do Dubrovnika. Kako je divno izgledala ova vožnja između ostrva Hrvatskog Primorja. Pogled ti se zaustavlja čas na širokoj morskoj pučini, čas na bujnoj vegetaciji ovog ostrvlja. Okreneš li se na drugu stranu vidiš kako se ponosno diže vječni čuvar Jadrana: dalmatinski krš. A ispod visokih grebena dalmatinskog krša savili se kao orlovska gnijezda starodrevni primorski gradovi. Onaj zalazak sunca popraćen tihim pjevanjem himne moru i njegovom Gospodaru! Bože moj! I kod nas sunce zalazi. Često

sam se divio rumenilu zadnjih sunčevih zraka iznad bačkih ravnica. Ali tu na Jadranu, gdje se sunčevo rumenilo razlijeva po morskoj i nebeskoj pučini, zalazak je još veličanstveniji. Najzad kada se počela noć sa svojim tajanstvenim velom spuštati nad naše glave, ugledasmo stari i ponosni Dubrovnik. Srce je opet jače zakucalo, duša se jače uzbudila pri pomisli, da se nalazimo u gradu slave i slobode! Priče o Sv. Vlahu, o dubrovačkim knezovima, o dubrovačkoj znanosti i umjetnosti, o slavnoj sreći i slobodi oživljuju nanovo pred nama. Gradske zidine koje i danas stoje kao neprobojni bedemi, brojne crkve i palače, dvori i tamnice, sve to govori o slavi i veličini Dubrovnika. A plavi Jadran i danas kao i prije stotina godina svojom šumovitom pjesmom slavi i uzdiže Dubrovnik.

O, ti divno more! Ti ponosni Dubrovniče! O lijepo Hrvatsko Primorje! Evo došao je čas rastanka. Naš narod, naša organizacija, zovu nas evo na posao. Moramo te ostaviti, pa preko naše pradjedovine Hercegovine krenuti put ponosne Bosne, do srca njenog, do Šeher-Sarajeva. Tu ćemo se spremati da budemo dostojni sinci naših otaca i djedova. Da sačuvamo slavu i veličinu tvoju kao i cijelog Hrvatskog naroda. Tu se, u Mladicama kraj Sarajeva, održaje tečaj đaka-križara. Tu je okupljen cvijet Hrvatskog naroda, elitna križarska omladina, koja želi da stekne znanja i snage za daljnji rad. Tim samim ona manifestuje jakost križarske organizacije. Putem predavanja raznih veleumova, putem duboke pobožnosti prema Euharistijskom Bogu, putem praktičnog križarskog života, sprema se ova omladina za daljnju borbu, daljnji rad na izgradnji nove, Božje Hrvatske. I nakon desetdnevnog truda i rada raziđoše se križari diljem lijepe naše domovine, ne da se možda odmore, nego da nastave rad u svojim bratstvima, da i dalje šire ideje hrvatskog katoličkog pokreta, da i dalje rade na obnovi hrvatskog čovjeka.

Alojzije Poljaković, VII. razr.

Sa križarskog tečaja u Mladicama kod Sarajeva.

NEZABORAVNO BRIJANJE

Bilo je to u Splitu. Taj dan i doživljaj ostat će mi u sjećanju cijelog mog života.

Nas dvanaest đaka i vođa puta putovali smo već nekoliko dana bez prekida, te smo bili toliko umorni, da mi se mrzilo i brijati. Svi su navaljivali na mene da se obrijem da ne bih izgledao tako strašno i da svojom bradom ne umanjujem ljepotu ostale dvanajstorice. Sva njihova navaljivanja ostala su uzaludna dok se ne dogovoriše, te mi upute ultimatum da se u najkraće vrijeme obrijem. Uslovi su bili vrlo teški, ali morao sam ih primiti.

Svečano sam im obećao da ću se u Splitu obrijati.

Stigosmo mi u Split svi živi i zdravi, pomalo i gizdavi (naravno ja ne, jer nisam bio obrijan).

Rok ultimatuma se bližio kraju takovom brzinom, da sam pola šalice kave morao „proliti u stomak jednog kolege" samo da bih mogao ispuniti naloženi i primljeni (ali arbitražom!) uvjet na vrijeme.

Zamolih jednog kolegu da dođe sa mnom na lice mjesta, gdje ću ispuniti ultimatum.

— Izvolite gospon zauzeti misto — obrati se meni jedan splitski brico. To me obradova. — Ovo su naši ljudi. Ima nas svagdje — mislio sam veseo što sam čuo „misto" i što više neću onih dvanajst „lijepih" grditi svojom ružnom bradom.

Mijenjali smo misli i riječi brico i ja kao da se poznamo još od rođenja.

— Dakle tako. Vi ste iz Subotice? Iz bogate Bačke?

— Da, da.

A on se nasmije veselo i obazre prema gazdi namignuvši na nj. No nije imao sreće. Taj mig mojim, iako sanjavim, očima nije izmakao. Pošto je primjetio da sam ja opazio njegovo namigivanje, a da se ne bi izdao, stade stalno dalje namigivati.

— Sigurno je to njegova bolest — uvjeravao sam sâm sebe dok me je brijao, sumnjajući ipak u tu „bolest".

Dok je on mene „strugao" i neprestano namigivao, odlučih se da mu dam jedan dinar bakšiša neka vidi da su čak i đaci subotički galantni, a ne samo trgovci i advokati, kako je to on pričao.

— Dva dinara brijanje i jedan dinar bakšiš to je tri. U džepu imam svega četiri... Ni brige!

Priča on meni, ali i stalno namiguje, pa je i moj kolega to namigivanje (samo dok je bio u radnji) shvatio kao bolest.

Ultimatum je istekao, a ja još nijesam bio obrijan, te sam se već počeo uzrujavati, jer sam za svaki minut po isteku ultimatuma morao platiti pola dinara u zajedničku blagajnu.

Prestao sam i razgovarati sa bricom, a nijesam ga više ni slušao, premda mi je i dalje pričao sve sa „i".

Prošlo je već pet minuta kako sam se oprostio sa bradom. Upitam brzo koliko sam dužan, a on meni ponovo namigne i reče:

— Šest dinara molim lipo.

Izvadim ja iz džepa četiri dinara, pa da se ne bih obrukao zatražim od svoga kolege, koji je sjedio u kutu, čekajući nestrpljivo, da mi pozajmi dva dinara.

Kolega stade pretraživati džepove i najzad izvadi svega pedeset para. Ja se sav „obeznanio".

Šta ću sad? Mi galantni bačvanski đaci, a imamo svega četiri i pol dinara! — Zar nemaš više? — upitah ga šapatom.

— Nemam — odgovori on isto tako.

Ja u neprilici ponovo zapitam onog „bolesnog oka":

— Molim Vas lijepo koliko staje jedno brijanje? — Mislio sam naime da se zabunio.

Njegova „bolest oka" stupi opet u akciju i reče: — 6 dinara molim lipo.

— Ao junače bačvanski, ao galante subotički — mislio sam ja dok mi je sva krv, koju sam imao, sukljala u obraze.

— Molim Vas lipo nije to malo zdravo jako skupo? — ja njemu još više bunjevački (iako sam dotle govorio ijekavicom).

On pogledavši u gazdu, koji se smiješio i zavrtio glavom, kao da je i on dobio „bolest glave", odvrati:

— Kod brijanja nema cinkanja, gospon.

Ljutit tjedoh baciti na nj četiri i pol dinara kad spazih kroz staklena vrata ostalu našu „bratiju" (kako smo se međusobno zvali).

— No, hvala Bogu, spašen sam! — uzviknuh pobjedonosno.

Pozajmim još dinar i pol, te isplatim brijanje. Primajući novac moj se brica „lipo smijao", al ne „bunjevačko bačvanski" već „bunjevačko dalmatinski" — grlato.

Tako osramoćeni izidosmo iz berbernice kolega i ja na ulicu gdje nas je čekala ostala družina smijući se „bunjevačko dalmatinski". Pogledaše odmah na sat. Ništa manje nego četrnajst minuta zakašnjenja, t. j. sedam dinara. Sedam i šest to je dakle nesretni trinajst! Trinajst dinara stajalo me jedno brijanje u Splitu.

Trinajst je dakle zaista broj nesreće uvjerih se ja u praksi. U Subotici bih se obrijao šest i pol puta, a u Splitu jedanputa!

Kad se raja umirila, izdvojismo se nas dva heroja i objasnimo jedan drugom:

— Znaš onaj — reče mi kolega

— što je namigivao — dodadoh ja

— „bolesnog oka"

— namignuo je na gazdu — popravih ga ja

— „bolesne glave" da li da te i od novaca obrije?

— A ja sam vidio kad mu je kako ti veliš taj „bolesne glave" prviput potvrdio glavom, t. j. da te može slobodno i od novaca obrijati. Drugiput je pak zanijekao glavom, t. j. da ne odpusti ništa od šest dinara.

Tada sam se uvjerio da su zbilja „bolesni".

Pasiva je toga dana bila ogromna: trinajst dinara, sramota, bruka i sve već što s tim dolazi...

Aktiva je bila minimalna: nijesam više svojom bradom nagrđivao ostalih dvanajst „lijepih".

NANIN BARTUL

Novajlije me posebno privlače. Svaki rujan ja bih najradije provela u njihovu društvu. Jedinstveno je to uživanje otvarati dječje duše, sretati njihove plašljive, često suzama zamućene poglede, slušati sitne glasove sa kojima otvaraju svoja srca i po njima biti veliko, čisto, sretno dijete. Ovaj put sam ih dobila. — Počeli smo rad koji se poput klupčeta odvijao i od igre postao pravi pravcati rad sa početnicom, na tabli i papiru. I baš kad smo učili kako ćemo držati olovku, dođe nam razredna prinova u sitnom, nježnom djetetu, naninom Bartulu.

Nana, tipična zdrava bunjevačka mlada kojoj Bartul nije bio ni prvi, ni zadnji, nije mogla da ga prije pošalje, jer imaju novu sestricu. Koliko je sitan, jedva sam zapazila Bartula kako stoji kod otvorenih vrata učionice i čeka (valjda) poziv da uđe unutra.

— Ej, ti mali, hajde ovamo — pozovem ga i Bartul bez daljnjega uđe. Počne se ogledati po čudnoj sobi, a kad spazi mnogo i mnogo dječjih glava koje su ga radoznalo pratile, primjetim na njegovu licu blažen osmjeh sa prelijepim sjajem u očima, jamicama na obrazima i desnima bez dva gornja zubića — znaka doraslosti za novu ulogu. Par časaka je bilo opće veselje i smijeh u razredu. Bartul se zastidi, obori glavu, i stavi prst kod usta. Vidim, neugodno mu je što se svi smiju, eto na, sad će zaplakati. Ubrzo promijenim tu situaciju riječima:

— Dođi ovamo mali, da nam kažeš kako se zoveš.

On potrči do mene. Malo mi je čudno što me nepoznatu sluša, jer sam navikla na djecu ovoga kraja da ne slušaju, da su od kuće prilično neodgojena.

— Ja sam Bartul, izgovori on i pogleda me.

— Dobro Bartule, a kaži nam još čiji si?

— Nanin, reče Bartul i okrene se kao da traži svoju nanu.

— Lijepo, ti si nanin, a kako se pišeš?

— Ne znam.

Ja sam znala, zato ga više nisam ispitivala.

Zatim je Bartul sio u prvu klupu i sav nestao u njoj.

— Djeco, eto sad imate još jednog druga, kad bude odmor, povedite ga s vama u igru, a sad hajd na rad. Uzmite svi olovke u desnu ruku, namjestite je kao veliki ljudi kad pišu. Tako! — Pođem da vidim kako drže olovku. Najednom osjetim kako me netko vuče za rukav. Okrenem se. Bartul me gleda i govori:

— Velika, (ne zna kako da me drukčije oslovi) ja ne smim!

— Zašto Bartule?

— Zato što ne smim.

Jadan, ispostavilo se da ne smije, jer ne zna. Stavila sam mu olovku u ruku, tražila da i on isto tako namjesti i eto već je smio.

— Otvorite sad vaše pisanke. Danas ćemo pisati ogradu naše škole u uske linije. Pokažem na tabli. Neki su tražili također da pišu na tabli. Išlo je. Hajd sad pišite svi 10 letava (leca) u vaše pisanke, onda ću vidjeti čije su najbolje.

— Piši i ti Bartule.

On podigne ramena i reče: „Ja ne možem".

Opet zato jer ne zna. Vodim mu ruku, a do kraja reda već je sam mogao i znao.

To dijete me je dugo vježbalo u strpljivosti i posebno zabavljalo svojim odnosom prema školi i meni. Dugo me je još zvao „velika" dok je najzad slijedio ostalu djecu u oslovljavanju.

Tražim da izvade početnice. Bartul pita:

— Oću l' i ja?

Brojite drvca, a Bartul će: „Je l' i ja da brojim?" Sad ćemo risati. Opet pitanje: „Oću l' i ja?"

— Ustanite, pjevat ćemo — „Ja ne možem" šapće mi Bartul, jer stojim baš pred njegovom klupom.

Za sve Bartul pita hoće li i on i tek kada mu kažem da hoće ili mora, onda me zahvalno pogleda i razvuče usne na osmjeh.

Divila sam se toj djetinjoj radosti za zajednički rad. Bog zna zašto mu je dao tu neobičnu osebinu u naše doba.

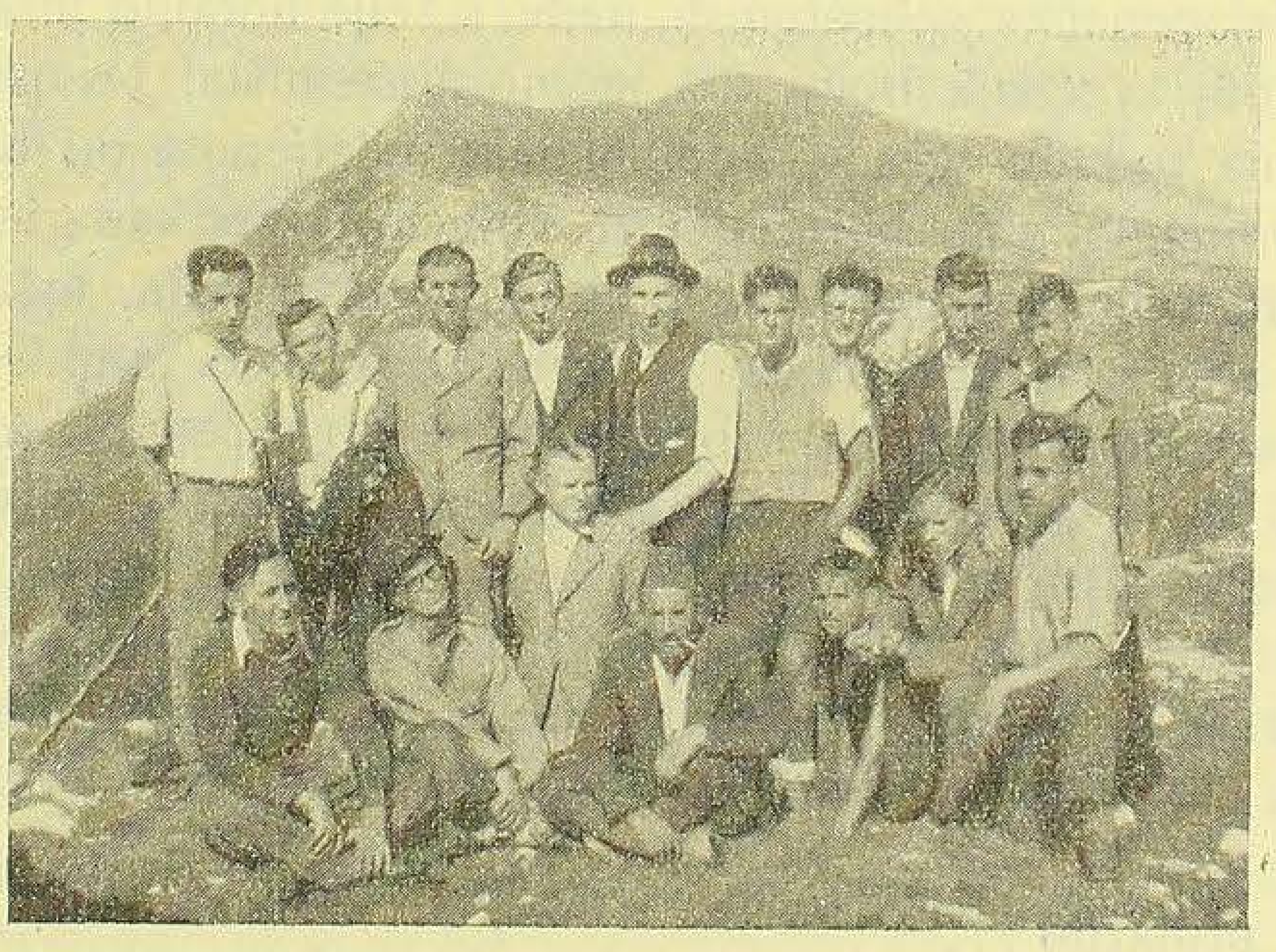
Onda je došao rat u svijetu i ratno stanje kod nas. Nekoliko dana nema Bartula u školi. Peti dan eto ga sav ozbiljan i pravo meni na katedru. Upre svoje smeđe oči u mene i počme: „Nisam dolazio, baćo je očo' u vojsku, branit će našu zemlju, naše kuće, krave, svinje, kokoške i Pusu i sve nas".

Kao bujica tekle su njegove riječi koje nisam htjela prekidati. Sve one bile su dovoljno opravdanje za njegove izostanke. Jedno me je naročito iznenadilo kad je nastavio:

— I ja ću biti vojnik. Ratovat ću se da još više čuvam nego baćo. On nije kazao da će braniti školu i naše knjige i crkvu kud nas vi vodite da se molimo i sve naše ljude velike i male, a ja sve hoću.

Pogladila sam ga i poslala na mjesto riječima: blago nani kad te takvog ima i nemoj nikada zaboraviti ovo što si kazao.

Zamislila sam se i govorila u sebi: „Slatko, drago dijete! Ljepše misli nemaju ni narodni prvaci i vođe. Sad bismo svi tebe mogli pitati je l' i mi da tako radimo?" Sitne stvari učimo od ljudi, a za velika djela usađuje klicu sam Gospodin.

Sa akademskog tečaja u Mladicama kod Sarajeva.

ALEKSA KOKIĆ

Aleksa je umro . . .

Pošao je po dužnosti u tuđinu. Bog je tako htio. Vedar i nasmijan krenuo je na daleki put. Ni slutio nije da će na njegovu povratku zaplakati Bačka, a ljudi nizina da će biti tužni.

Tamo daleko, u podnožju kršnoga Lovćena, ispustio je dušu Aleksa Kokić, svećenik i pjesnik.

Bilo je to 17 kolovoza (subota) 1940 god. poslije podne.

*

Onaj, koji nas je toliko volio, rođen je 14. listopada 1913. godine u našem ponosnom gradu, u Subotici, od oca Ivana i nane Nanike. Prvu svoju mladost kraj osmero, što mlađih što starijih, braće i sestara proveo je Aleksa u roditeljskoj kući. Tih i miran, prema svima blag i susretljiv Aleksa je bio mezimče u domu ; nasmijan, iskren i povjerljiv bio je dobar brat, vjeran prijatelj. U najranijoj svojoj dobi Kokić je bio svjedokom narodnih patnja, vjere i običaja.

Bog je imao svoje planove . . .

Nakon pučke škole valjalo je poći dalje stazom života. Velika ljubav prema Stvoritelju tražila je žrtve. Trebalo je ostaviti roditeljski dom, oca, majku, braću i sestre — poći u ponosni vezirski grad Travnik. Tu, u Bosni, kraj kreposnih i učenih sinova sv. Ignacija pripremao je Kokić put milosti Božjoj. Njegova radost dostigla je vrhunac

„spoznao kada sam jedne zvjezdane jesenske noći,
da zoveš, Isuse, mene i tražiš svu moju mladost".

(Radost mladog srca).

Palo je dobro sjeme na dobru zemlju.

Sve svoje mladenačke sposobnosti, nade i želje upravio je Aleksa prema jedinom cilju svoga života: biti svećenik Božji! To jedino. Više ništa. Jer ostalo je dodatak tome.

Ljubav prema rodnom gradu i poljanama, udaljenost od onih koje je istinski i djetinjskim poštovanjem ljubio ponukale su Kokića da već kao gimnazijalac (1928 god.) svoje osjećaje putem stihova preda i drugima. Istrajan u radu, točan u vršenju dužnosti Aleksa se probijao naprijed. „Subotičke Novine" od 1930. god. u svom književnom prilogu donose prve i prviput njegovu pjesmu. Od toga trenutka Aleksa je bio saradnik ne samo njihov (S. N.), nego svih hrvatskih književnih revija, tjednika, časopisa i glasnika. Kraj pjesama piše on eseje, kritike, istina, nešto slabije i vrlo lijepe prikaze. Treba prelistati „Hrvatsku Prosvjetu", „Hrvatsku Reviju", „Hrvatsku Smotru", „Obitelj", „Klasje naših ravni" — pa će se dobiti lijepa ilustracija Kokićevog rada. Glasnici („Glasnik sv. Ante", „Glasnik srca Isusova" i dr.), tjednici i dnevnici rado su donosili i objavljivali Kokićeve stvari.

Vrijeme je prolazilo . . .

Kokić je polazio u sjemenište.

Zamamna pjesma raspojasanog života, ljepota, čar i ljubav prema bačkim ravnicama kao da su izčezle tog momenta pred njim. Ne obazire se na plač oca i majke, ne čuje zov najmilijih bića na zemlji. U tišini sjemeništa Aleksa se sprema za veliku dužnost. Želi ostati vjeran svome pozivu, jer Bog tako hoće. Dani mu prolaze u tišini, Dužnost prije svega. Mi bismo se možda pitali sa njegovom sestrom: da nas nije možda u metropoli Hrvata zaboravio? Nije li možda Zagreb ugušio ljubav u njegovom srcu prema bačkim Hrvatima? Naš Aleksa će nam sam na to odgovoriti:

„Ne! Nisam te, sestro draga, zaboravio u ovom gradu,
u kome živim eto već godinu sada petu,
dušu mi samo mladu očarala velika ljubav
u dragoj ja se tišini spremam za službu svetu.

Našo sam, sestrice, ono što sam želijo sebi:
tišinu, koja znači mladosti mojoj sriću,
našo sam Istinu živu u slici Oštije bile
i jednog litnoga dana svećenik Božiji biću.

(Ne želi da Ti pišem).

I u sjemeništu Kokić neumorno radi na književnom polju. Prigodom stogodišnjice Zbora duhovne mladeži zagrebačke u Velikom Kazalištu (1936 god.) izvedena je Kokićeva litomontaža „Sto godina vjeri i narodu". O uspjehu su pisali svi zagrebački listovi. — Međutim, Kokić je dalje radio. U spremanju za veliki dan, kada će vjerni sluga Božji staviti nad njim ruke ugledala je, na opću radost, prva zbirka njegovih pjesama svijetlo. Dao joj simbolično ime. „Klasovi pjevaju".

Ukusno opremljena zbirka, na svojim bijelim stranicama sadržavala je sve drhtaje i radost njegovog srca. Ljubav prema salašu i rodnom gradu sređena i složena u stihove našla je prvipút mjesto u ovoj zbirci. Čitajući Kokićeve pjesme, mi sa bačkih polja. osjećali smo svu ljepotu tihih salaša, bol i tugu nas samih i dali smo pjesniku ruku da nas povede. Primio nas je. Nije išao dugo. Ostavio nas „kod Jaslica". Pozvao nas je. Kratko je rekao:

„Pripravni budimo, braćo, na dolazak nebeskog Čeda
u srcu grijmo ga da Mu odviše ne bude zima..."

(Božićna noć se spušta).

„Kod Jaslica" je on molio s nama. I, proširujući njegov obiteljski krug, morao je priznati „Moji se dive božanskom Čedu". Stilski nježan i pristupačan, kao što je i u životu bio, Kokić prvim ciklusom u svojoj zbirci osvaja.

Intimno vezan za bačke ravnice, prijateljski raspoložen prema ljudima koji ih nastanjuju, Kokić i sam sjećajući se mladosti i salaša, svoje pjesme i dojmove stavlja u drugi ciklus „Klasovi pjevaju". Nježna ali bujna fantazija vezana sa realnošću; mile riječi i opažanja obasjavaju svojom vedrinom i lakoćom. Kada čovjek vidi tako lijepu snisku kućicu kakovu je slika Kokić, pri povratku iz svijeta, svaki bi na majčin pozdrav: „Sinko dragi!" — nehotice kliknuo: „Nane..." — Ljepote rađanja novog dana na ravnicama dobro je zapazio i prikazao Kokić u svojoj pjesmi: „Jutro na salašu". Nakon melodičnih riječi i realnog zapažanja teško je odložiti pjesmu. Skoro nam je žao što je pjesnik toliko realan te nam stavlja posljednje redove.

I dokle ja motrim sve to, udišuć mirise njiva,
presretno moje na um
djetinjstvo sada mi

palo...
Strina me trgla iz misli... Pokuca glasno na vrata: —
„Uranio, rano, jesi l' ?"
„Jesam, strino,
malo..!"

Oblik pjesme, riječi, zapažanja i refleksije o salašu nukaju me da pomislim da je to jedna od najljepših pjesama u cijeloj zbirci.

Svu čežnju njegovih kod kuće, silnu ljubav prema rodnom gradu Kokić je pretočio u pjesme ciklusa „Sestra mi piše sa ravni". Ove pjesme su najjači dodir sa životom njegovih ljudi nizina. Stihovi su svježi, katkada sjetni. Najtajniji osjećaji brižljivom rukom sestre kao da su poredani jedan kraj drugog. Naša lijepa ikavica daje poseban čar pjesmama, čini ih razumljivijima i bliskim nama samima.

*

Kraj ljubavi prema salašu i roditeljskom domu Kokić je osjetio jaču, nježniju i topliju ljubav. Spoznao je Aleksa, — po milosti Božjoj — da je svijet varav, pun grijeha. Boljela je Aleksu nezahvalnost i zloća ljudska i on se predao sav Onomu, koji je Istina, Dobrota i Pravda. Vječna Ljubav povela je Kokića iz svakidašnjice i usmjerila je korake njegove „Svijetlim visinama". Ciklus je prepun blagih sjećanja na tihu jesensku noć kada je Isus zatražio svu njegovu mladost, na onaj dan kada je za Njim pošao, kada je zablistala suza u oku oca, a on kada je trebao konačno poći. — Nije bilo teško, jer Aleksa je zavolio krasotu doma Božjega, a zna da odsad

„...sva ljubav moja
bit će Tvoje Tijelo".

Časovi „Tihe adoracije" u sjaju vječnog svijetla kratak su i trenutačan odraz onih beskrajnih sati što ih je mlada duša željna tišine provela pred svetohraništem. U te sate Kokić je najsretniji, najlirskiji i najpobožniji. Sprema se molitvom za budućnost, za rad. Ne želi ništa. Tek u pjesmi „Da Te svuda nosim" izgovara riječi koje sam uzeo kao motto svoga rada. Madžarski pjesnik dr. August Pavel lijepo karakteriše i ocjenjuje Kokićeve pjesme riječima: „Njegove nabožne pjesme u začudnoj su povezanosti sa životom. To je na mene, pored svježine i jednostavnosti u pjevanju, učinilo najsnažniji utisak. Pjesnikova duša puna je Krista, ali on u svojim pjesmama ne uronjava u nevidljivi svijet mistike, nego ostaje na realnom tlu i najsmirenijim pogledom promatra život šiban studenim vjetrom, grijan užarenim suncem, u cvijeću i trnju, sa svim njegovim sitnim događajima, te izražava vječnu vezu Boga i čovjeka". (Magyar kultura, 1938 broj 18). — Dva zadnja ciklusa zbirke „Blagdani duše" i „Dani tišine i molitve" dopunjuju prijašnji ciklus. Pjesme-molitve dopunjuju i zaokružuju ličnost Kokića, bogoslova-pjesnika.

Jednostavnost koja je dominirala u životu Aleksinom, došla je do izražaja u njegovim pjesmama. Ljepota prostranih bačvanskih ravni, njihov zanos — to je ujedno ljepota i zanos Kokićeve poezije. Odlika je još Kokića, kao pjesnika, njegova velika ljubav i široko srce za svakoga. Kokić je tu ljubav participirao od naših ljudi koji svakom dobro žele i koji sve vole. „Molitva za novoga slugu" i Molitva za mladog orača i vesele žeteoce, odraz su samo te velike ljubavi.

*

Na blagdan sv. Petra i Pavla 1937. godine podijelio je sv. red svećenstva preuz. g. Lajčo Budanović svršenom bogoslovu petog tečaja Aleksi Kokiću. Dakle, dočekao je

najradosniji dan svoga života. Želja da bude svaćenik i pastir ostvarena mu je, jer kratko vrijeme iza prve sv. Mise Aleksa je dodijeljen za kapelana župnoj crkvi sv. Roka u Subotici. On, koji je uvijek branio sve što je katoličko i hrvatsko, Aleksa koji je pjevao prigodom 250 godišnjice dolaska Bunjevaca u ove krajeve:

„Hrvati bili smo uvijek — Hrvati odsad biti“ — našao se pod istim krovom sa prvoborcem bačkih Hrvata msgr. B. Rajićem.

Kokićev rad u školi, crkvi i ispovjedaonici najbolje će znati ocijeniti oni koji su mu bili blizu. Uvijek spreman, uvijek veseo. Sa svima dobar, sve jednako voli.

Nakon svećeničke službe u župi sv. Roka poslat je Aleksa u Zagreb da studira slavistiku. Kokić se u novoj situaciji ponovo snalazi. God. 1938 izdaje Centrala kat. Akcije u Zagrebu zbirku Kokićevih zbornih i prigodnih recitacija pod naslovom: „Zvona tihe radosti“. Kada se postavilo pitanje bačkih Hrvata Aleksa Kokić sa Markom Čovićem izdaje brošuru: „Bunjevci i Šokci“— Bezbroj manjih i neobjavljenih radova dokaz su plodnosti Kokićevog rada.

Još godinu dana je trebalo... i svršio bi studije.

*

Dužnost ga je zvala da odsluži vojni rok u Cetinju. Da napusti svoj kraj i pođe daleko. Nije se znalo da će ga brzo nestati iz naše sredine.

Mlad, uvijek veseo — spremao se za daleki put.

Otišao je.

Nije rekao da više neće doći.

*

Na njegovim opjevanim ravnicama šumili su mladi kukuruzi, a on je pozdravljao sve:

„Pozdravi mi Biskupa, bunjevačke Hrvate, pozdravi svećenstvo, franjevce, hrvatske književnike“.

Volio nas je.

Tek jedno je žalio!

„Žao mi je da moram umrijeti u tuđoj zemlji... Barem da sam kod svojih“.

*

Mrtvog su ga donijeli.

U četvrtak 22. kolovoza o. g. bilo je mrtvo tijelo pok. Alekse Kokića izloženo u „Subotičkoj Matici“. Počasnu stražu kraj mrtvog tijela čuvali su svijesni križari. U mrtvačkom lijesu ležao je svećenik i pjesnik, čiju je vrijednost ocijenila hrvatska kritika na čelu sa dr. Lj. Marakovićem.

U nizu vijenaca i cvijeća mrtav je ležao naš Aleksa...

U petak dne 23. kolovoza uz ogromno učešće naroda obavljen je sprovod. Sv. Misu i sprovod obavio je preuzv. g. biskup L. Budanović uz asistenciju domaćeg i stranog svećenstva. Od dragog pokojnika oprostio se u ime Hrv. Kulturne Zajednice g. dr. M. Katanec dirljivim govorom. U ime svećenstva izrekao je govor vlč. g. M. Šemudvarac. U ime naše Dalmacije i njenih franjevaca govorio je fra G. Bujas. Vlč. Jeronim Korner izmamio je suze svih prisutnih recitacijom svoje pjesme u spomen Aleksi.

*

Humak zemlje i križ.
U carstvu mrtvih počiva mrtvo tijelo
Alekse Kokića.

Ante Sekulić, stud. phil.

KRONIKA

3. III. 1940. Zajedno sa svim hrvatskim katoličkim hrvstskim društvima priredili su križarice i križari proslavu Papina dana u Subotici. Prije podne je sva omladina prisustvovala svečanoj sv. Misi, pod kojom se je i pričestila. Poslije podne je priredena akademija sa početkom u 5 sati sa prikladnim i ozbiljnim programom.

28. III. 1940. Đaci križari u Subotici su izveli komad „Podzemni mlinovi". Komad je iz rimskih vremena i đaci su se vrlo dobro uživjeli u ondašnje doba, što su pokazali svojim kostimima, svojim gestima koji su svojstveni, možda ne jedino ali ipak poglavito starih naroda, svojim govorom i uopće cjelokupnom svojom glumom.

19. V. 1940. Bačko Okružje Križara održalo je zajedno sa svim sestrinstvima i bratstvima akademiju kao uspomenu na svog ideologa dr I. Merza. Program je bio kao što to dolikuje jednom svečanom sastanku. Istakao se govor predsjednika br. A. Sekulića. On je pozvao svu omladinu da nastavi putem zatrtim po ovom velikanu.

29. VI. 1940. Da bi pozdravili tri mladomisnika, koji su dočekali najljepše dane svoga života, i da bi pokazali da je suradnja civila i svećenika nužna za stvaranje narodne kulture, pa da je potrebno jednaku brigu posvetiti izučavanju i svećenstva i civilne inteligencije, priredili su đaci-Križari u Subotici svečanu akademiju. Na programu su bili govor vlč. Duhovnika, recitacije i muzičke točke.

10.-20. VII. 1940. Đaci križari su bili na podužem putovanju u Hrvatskoj, pa su nakon toga bili na tečaju u Mladicama. Predavanja poznatih predavača i šatorski život ulili su nove snage u đake i potkrepili ih na daljnji rad.

17.-27. VII. 1940. Održan tečaj Velikog Križarskog sestrinstva u Subotici. Bila je skupljena sva križarička omladina Hrvatske, Dalmacije, Bosne, Slavonije i Bačke. Predavanja su bila u duhu Jubilarne godine i obradivala su teme aktuelne koje zanimaju ženski svijet.

28. VII. 1940. Održan je Križarski dan u Čonoplji, kojom je prilikom izvršeno svečano primanje članica i članova, te svećenje društvenog barjaka. Poslije podne je bilo zborovanje a navečer uspjela akademija.

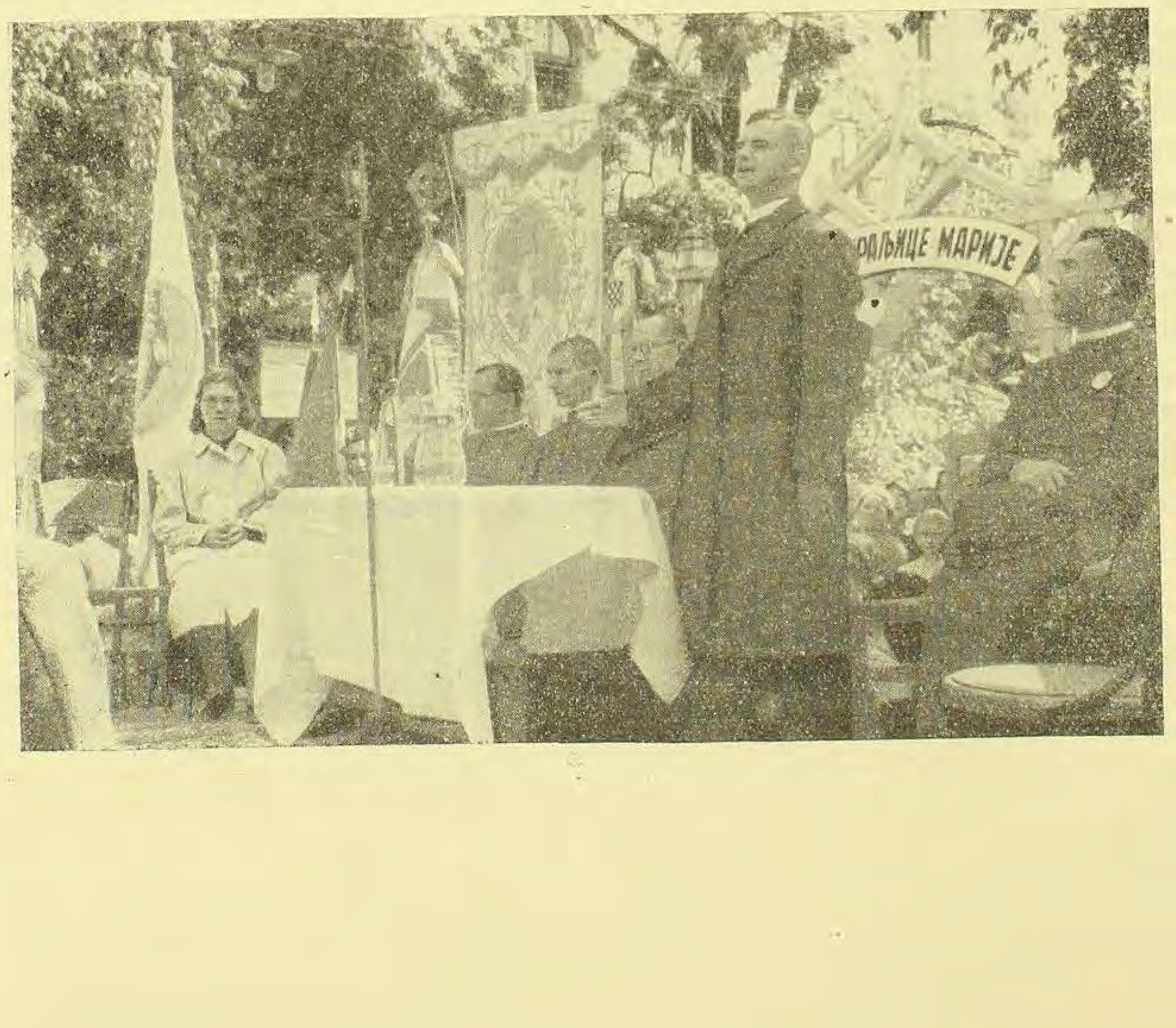
20.-30. VII. 1940. I studenti križari su bili na svom tečaju koji je priredilo Veliko Križarsko bratstvo u Mladicama.

15. IX.1940. Održan je dan Hrvatske katoličke omladine Bačke u Somboru. U velikom broju pohrlila je hrvatska omladina iz svih krajeva na ovaj dan, da tu javno manifestuje svoju katoličku i nacionalnu svijest.

27. X. 1940. Zajedno sa svim Omladinskim društvima proslavijen je blagdan Krista Kralja u Subotici. Prije podne je omladina prisustvovala sv. Misi i zajedničkoj sv. Pričesti, a poslije podne je priredena akademija sa lijepim programom.

17. XI. 1940. Radničko Križarsko sestrinstvo župe sv. Roka održalo je svoj prvi javni nastup: svečano primanje svojih članica, posvetu barjaka i akademiju.

Radnici pri Subotičkoj Matici uspjeli su skupljanjem prikupiti sredstava te su nabavili fanfare. Tako će i naša Subotica imati svoju križarku glazbu.

Otvaranje zborovanja hrv. katoličke omladine u Somboru.

SADRŽAJ: *Julka Orčić:* U velikom jubileju. — *Jakov Grunčić:* Problem intelektualaca. — *Ž.:* Kod Gospe. — *Jelena Štilinović:* Molitva na usnama modernog čovjeka. — *Ante Sekulić:* Pred polazak... — *Antonija Kujundžić:* Dom privlačiv po ženi — *Zoltan Braun:* „Književnik". — *Alojzije Poljaković:* Potreba saradnje đaka i seljaka. — *Matilka Milanković:* Ave Maria. — *Alojzije Cvijanov:* Socijalno pitanje kod nas. — *Alojzije Poljaković:* Lijepa naša domovino... — Nezaboravno brijanje. — Nanin Bartul. — *Ante Sekulić:* Aleksa Kokić. — Kronika.

Cijena pojedinom broju 10·— dinara.

Ovaj broj donosi fotografije onih naših križarica i križara koji su ove godine maturirali, a sada su na studijama.

KOLO MLADEŽI je list namijenjen unutarnjim potrebama hrvatskih katoličkih omladinskih organizacija u Bačkoj. — Uređuje Bačko Okružje Križara. Izdaje Subotička Matica. Za list odgovara Franjo Vujković, prefekt Paulinuma. — Tiskano u tiskari „Globus", Subotica, Vilsonova ulica 6a.